

âhenk

FIKİR
KÜLTÜR
EDEBİYAT
DERGİSİ

Aralık 2011

Artunç İskender

Affet beni kasımpatı ne de güzelmişsin sen

Neden farketmemişim ki şimdiye kadar bunu

Aslında biliyordum ya her çiçek güzel zaten

Kimse söylemedi böyle çarpıcı olduğunu

ISSN:1308-3732

www.ahenkdergisi.com

âhenk
36
Aralık
2011

Editör

*Şiirin Padişahları Padişahların Şiiri -
Mehmet Sait Karaçorlu*

Deneme

Ölü Canlar - Bahri Akçoral

İnceleme

*Sözdeki Ahenk – M. Cahid Hocaoğlu
Niyazi Mısri Okumaları – Dr. Ali Vasfi Kurt
Hüsn ü Aşk - Mehmet Harputlu*

Şiir

*Kasımpatı - Artunç İskender
Dur Bakalım - B. Nuri Demircan*

Hikâye

Meddah Hikayeleri II - Coşkun Yüksel

Mesnevi Dersleri

*Yaslızlık da Ustasından Öğrenilir - M. Sait
Karaçorlu*

Masal

Beterin Beteri - Laedri

Şiir Defteri

Spleen - Charles Baudelaire

Nesir Defteri

Bir Mektup

Demokrasinin en zararlı yan etkisi padişah, kral, sultan, imparator gibi mutlak otorite, sınırsız güç, ölçülebilirlikten uzak mülkiyet gibi anlamlar çağrıştıran sözcükleri kamyon çamurluğuna kadar düşürmesi denilebilir mi?

Otorite, güç ve mülkiyet sahip olanlar kadar mahrum olanların da yanıp tutuştuğu şeyler. Hatta insanın gözünü kör edecek kadar tutkuyla istenen şeyler. Uğrunda kaybedilecek birçok değeri kara delik gibi içine çekip yok eden şeyler.

Padişahlar insanların yağmacılık günahını üstlenmişlerdi. Nasıl olsa padişah olamayacağını bilen insanlar bu güdülerini daha dar alanlarda tutmak zorundaydı. Padişahlık kaldırıldı. Bu tanım son derece dikkat çekici. Yok edildi değil, kaldırıldı. Yok edilemediği için aslında kaldırıldı yüklemine serbest bırakıldı çeklinde anlamak daha doğru. Kurumsal olarak padişahlık yok ama insanoğlunun temel güdülerinden biri olarak devam ediyor. Hem serbest ve özgür olarak varlığını sürdürüyor. Böylece otorite, güç ve mülkiyet insanoğlunun en azgın tarafı olarak hüküm sürüyor.

Kralların, sultanların, imparatorların, padişahların geride bıraktıkları mirasları ayakta kim tarafından yağmalanıyor. Yağmacıların tek hedefi sadece mal mülk arazi yükte hafif pahada ağır emtia değil. Onlar anlamları da yağmalıyor, sözcükleri de. Kralların, imparatorların, sultanların, padişahların, şahların külüstür kamyonların çamurluğuna kadar düşüşü kelime yağmasından başka bir şey değil.

Dansın sultanları, yer yaygısının padişahları, âlemin kralları, ayak topunun imparatorları ortalıkta cirit atıyor. Onlara baktıkça bedenlerinin bütün salgı bezleri fazla mesai yapanlar, kendi çöplüklerinde bir Süleyman bir Hürrem oluşlarının dayanılmaz hazzını yaşıyor.

Sözümüz bütün bu padişahlık tutkunlarına:

Hürrem Bağdat seferindeki Süleyman'a mektup yazıyor. Mektubunda "Ey saba sultanıma zar u perişan diyesin / Gül yüzünsüz işi bülbül gibi efgan diyesin" mısraları var. Süleyman'ın cevabı ise şöyle; "Namelere gelse kaçan İstanbul-ı abadan / Buy-i zülfini seher-geh alırım Bağdad'dan" Süleyman bu şiiri yazmaya gücü yetecek kadar şairdir. "Muhibbî" mahlasıyla yazılmış çok iyi şiirleri vardır. Divan sahibidir. Sağlık üzerine söylediği atasözü gibi tekrarlanan beytinden daha güzel şiirleri vardır. Mesela; "Kapında çünkü meddaham seni medh ederim daim / Yürek pür-gam gözüm pür-nem muhibbiyem hoş-elhanım" şiiri onundur.

Hem padişah olup hem şair olan sadece Süleyman da değildir. Şöyle yüzeyden kabaca bir göz atılacak olsa ilk ağza gelenler yekûn tutar. Mesela;

Sultan II. Murat (Muradî) 1404 – 1451

***"Uykuda dün gece canım gibi canan gördüm
Ten-i efsürdede kalkıp eser-i can gördüm***

***"Edrine gerçi güzeller yeridir ey hem dem
Bursa da dahi nice dilber-i fettan gördüm"***

***"Nagehan ben bu gece kadre erip kaplıcada
Bir gümüşten yapılı serv-i hıraman gördüm"***

***"Ey Muradî şeh-i devran iken elan seni
Zülfüne kılmış esir ol şeh-i huban gördüm***

Sultan II. Selim (Tâlibî) 1524 – 1574

***“Biz bülbül-i muhrik-dem-i gülzar-ı firakız
Ateş kesilir geçse saba gülşenimizden”***

Sultan II. Mehmet (Adnî) 1566 – 1603

***“Cevr-i dilber ta'n-ı düşmen suz-i firkat za'f-ı dil
Dürlü dürlü derd için yaratmış Allah'ım beni”***

Sultan IV. Murat (Muradî) 1611 -1640

***“Ol saçı Leyla umarım bana mecnunum diye
Gezmesin gelsin beru ol dürri mecnunum diye”***

Sultan IV. Mehmet (Vefai) 1642 – 1687

***“Beyazlar giydiğinde bir dür-i yektaya benzersin
Siyahlar giydiğinde sen hemen leylaya benzersin”***

***“Yeşiller giydiğinde tuti-i guyiya benzersin
Benim hoş-bu Afifem sen gül-i ranaya benzersin”***

Sultan II. Mustafa (Meftunî) 1644 – 1703

***“Başımızdan hiç hevay-ı zülf-i yar eksik değil
Mürtefi yerdir anınçün rüzgar eksik değil”***

Sultan II. Mehmet “Fatih” (Avnî) 1430 – 1481

***“Çün ecel sulh ettirir ahır nizamı kaldırır
Pes nedir dünya için bu kuru kavgadan murat”***

Sultan II. Beyazıt (Adlî) 1447 – 1512

***“Ey felek daim beni sen namurad etmek neden
Beni gamgin eyleyip ağyarı şad etmek neden”***

Bir padişahın “Şeh oldur ki kullugun etti senin / Kulun olmayan şeh geda yaşarır” “Sana kulluk eden gerçek padişaktır, kulun olamayan şaha kölelik yaşarır” diyebilmiş olması insanı şiir ve padişahlık üzerine tekrar düşünmeye icbar ediyor. Silahın, bilginin, paranın, hâkimiyetin gücüne karşılık sözün gücüne dikkatleri teksif etmeyi teklif ediyor.

Ama yağmacıların şiirle de şairlerle de işi olmaz. Çünkü dertleri başlarından aşkın, işleri güçleri yetiştirilmeyecek kadar çoktur. Yoğundurlar hepsi.

Şiir ülkesi padişahlarını bekliyor. Bu sayımızda M. Cahid Hocaoğlu hocamızın “Sözün Ahengi” yazısı şiir ülkesinin giriş kapılarından birinin haritasını veriyor. Meraklısına duyurulur.

Sağlık ve esenlik dileklerimizle.

Editör'den

Kasımpatı

---

*Affet beni kasımpatı ne de güzelmişsin sen
Neden farketmemişim ki şimdiye kadar bunu
Aslında biliyordum ya her çiçek güzel zaten
Kimse söylemedi böyle çarpıcı olduğunu*

*Yoksa bu ortam mı seni böyle öne çıkardı
Yahut mekânın şu ağır kasvetli havası mı
Etrafın görüntüsü ne olursa olsun ama
Gene de özellik sende sensin tek göz alıcı*

*Narin duruşun eseri hangi narin parmağın
Kim koydu seni bu kuru çalılar arasına
Kimdir burda yatan mutlu altında bu toprağın
Kim böyle saygı gösteren onun hatırasına*

Artunç İskender

Mesnevi Sohbetleri

Yalnızlık da Ustasında Öğrenilir

Halvete girip gözünü kapayan varsa / Bunu bir dostun talimiyle yapar yaparsa

Halvete girmek, yani yalnızlığı seçmek insan-ı kâmil olma yolunda olmazsa olmaz bir şart, bir merhaledir. Büyük insanların hepsi bir halvet merhalesinden geçmişlerdir. Halvetin esası ibadetlerden biri olan itikâfa dayanır. İtikâfa; genellikle ramazan ayının son on gününde girilir. İtikâfa girmeye niyet eden kişi on gün boyunca camiden ayrılmaz. Sadece kendine ayrılmış yerde kısa uyku dinlenmeleri dışında bütün vaktini ibadetle geçirir. Konuşmaz. Hiç kimseyle görüşmez. Hayatını devam ettirecek kadar az miktarda yemek ve suyu kendine getirilir. Bu ibadet dervişlik yolunda “halvet, çile, erbain çıkarmak” gibi adlarla anılan bir talim şeklidir. Hemen bütün tarikatlarda kırk gün süren bu talim şekli vardır.

Kendiyle baş başa kalan insan, algısını bozan dış etkenlerin hepsinden kurtulur. Ömrü boyunca sınırsız bir şekilde konuşan, yiyen, içen veya hayatın diğer gereği saydığı her türlü fiile hiçbir kısıtlama getirilmeden yaşama alışkanlığı olan insanlar için tatbiki çok da kolay görünmeyen “halvet” “dünyaya gözünü kapamak” şeklinde tanımlanıyor. Dünyaya gözünü kapayıp da bakışını kendi içine çeviren insan “hakikati görme” yeteneği kazanacaktır. Ruhunu inceleyecek, görüşü keskinleşecektir. Bir bakıma hakikati görmenin yolu dünyaya gözünü kapamaktır. Çünkü dünya –ve içindekiler- hakikati görmeye engel olan bir perde gibidir. Bakışın perdenin arkasına nüfuz edebilmesi için perde olanlardan bir vazgeçiş gerekmektedir.

Yalnızlık ister tercih edilmiş, ister zorunlu düşülmüş olsun tahammülü oldukça zor bir hâldir. Yalnızlığın insanın ruhunu çökerten bir baskıya dönüşmemesi için –her ne kadar tenakuz gibi görünse de- bir dostun talimine ihtiyaç vardır. Yalnızlık bile ancak ustasından öğrenilir.

Halvet ağyardan uzaklaşmaktır yardan değil / Kışlık elbise kışın gerekir baharda değil

Sana yalnızlığı öğreten usta senin dostundur. Senin yârindir. İşte bu yüzden yalnızlığı bir ustadan öğrenmek tenakuz değildir.

Halvet ağyardan uzaklaşmaktır. Eğer ustasının talimine girmeden kendi başına bir köşeye çekilip dünyaya arkanı dönmeyi, ibadetle meşgul olmak yerine miskinliği, tefekkür yerine hayal kurmayı halvet zannediyorsan yanılıyorsun. Bu yaptığın yaz günü kürk giyip de güneşin altında terlemek gibi münasebetsiz bir iş olur. Mevsimin hangisinde olduğunu, hangi elbiseyi giyeceğini işin uzmanından görüş alarak yapmalısın. O zaman bir fayda elde etmiş olursun.

Akıl başka bir akılla mahirdir / Işık saçıldığında yollar görülebilir

Hayat; nereye çıkacağı belli olmayan dört yol ağzındaki bekleyiş gibidir. Birçok yol vardır. İnsan bu yolların hangisine girerse nereye çıkacağından asla emin değildir. Yolun biri bir ateş deryasına çıkmaktadır. Diğeri dipsiz uçurumlarla dolu sarp bir dağ yoludur. Bir başkası dev gibi dalgaların çarptığı her şeyi yutan ürkünç boğuculuğuna çıkar. Birisi attığın adımın nereye gittiğini, ayağını nereye bastığını görmeyecek kadar karanlık içindedir. İnsan bu tercihler ve her tercihinin kendisinin ne olacağını belirleyen keskinliği içinde çaresizdir. Aklını kullanmak zorundadır. Aklını geliştirmesi, doğru düşünmeyi öğrenmesi lazımdır. Bu o kadar kolay değildir. Çünkü her akıl kendini beğenmişlik ve yeterlilik gibi bir yanılı hastalığına müptelidir. Aklın tabiatı kendini beğenmek, doğru düşündüğünü zannetmektir. Oysa çoğu zaman doğru düşünmeyi beceremez. Doğru gibi gelen, hatta doğruluğundan emin olduğu yanlışlıkların bataklığına saplanır kalır. Bu bataklığa saplandığını gördüğünde "Ah! Ben kendi kendimi kandırmışım. Ah! Ben aldanmışım" diyebilmesi bile doğru düşünmeye giden ilk adımı sayılmalıdır. Bu yüzden doğru düşünmeyi, kurallarıyla birlikte öğrenip de başaran insan, elindeki sopasını ateşte yakıp karanlığı aydınlatmayı başarmış demektir.

Ama bu yetmez. Karanlığı aydınlatmak yine tercihlerin sayısız çokluğu içinde pek de işine yaramayacaktır. Hangi yola düşmesi, doğru seçimin hangisi olacağını yanılığsız şekilde bulabilmesi için akli yeterli değildir. İşin çözümü bir başka akli kendi aklına eklemektir. Akıl bir başka akılla birleştiği zaman gücü geometrik şekilde artar. Akılları birleştirmek her konuda gücün ele geçirilmesi demektir. Dünya üzerinde nerede bir başarı, zenginlik, güç, kudret, zafer ve istiklal var ise o birleşik akli başarmak sayesinde. Akıllarını birleştirmeyi başaranlar zaferlerin sahibi olurlar. İlmin fazileti bile başkalarının aklını kendi aklına eklemeyebilmektedir. Hatta Hazreti Âdem'in cennetten çıkarılma macerası bile kendisine secde eden, değer veren, itibar eden meleklerle istişare etmeyi başaramamış olmasındadır.

Bir başka akli kendi aklınla birleştirmeyi başardığın zaman gideceğin yolları aydınlatan şuleler parlayacak. Korkmadan, endişeye kapılmadan, acaba bir felakete doğru mu yürüyorum demeden yola koyulacak, menzili maksuduna emin adımlarla yürüyeceksin demektir.

Nefis bir başka nefisle yaran olunca / Karanlık yayılır, yollar kaybolur

Hazreti Âdem, kendisine itibar eden meleklerle istişare etmeyi başaramamıştı. Bunu başarsaydı aklını meleklerin aklıyla birleştirmiş olacaktı. Tam aksine o nefisini Hazreti Havva'nın nefsiyle birleştirmişti. Nefisler bir başka nefisle birleştiği zaman aydınlık değil karanlık artar. Karanlıkta yollar kaybolur. İnsan kendini helak edecek, insanlıktan çıkaracak yanlış yollara sapar. O yanlış yollarda öylesine kaybolur ki çıkışı bulabilmek için binlerce kilometre yolu, yıllarca sürecek bir zaman diliminde dönüp durması gerekir.

İnsanoğlunun en acıklı yanlışlarının başında bu gelir.

İnsan insanın şeytanıdır. Şeytan hem cinlerden olur hem insanlardan. Bazı insanların sureti insan gibidir yanıldır. Çoğu zaman öyle söz söyler, öyle bir fiil işler ki emri doğrudan şeytandan almıştır. Şeytan onun aklının değil nefsinin üzerinde egemenlik kurar. Nefsi şeytanın uzaktan kumandası altına girmiş insan çoğu zaman bunun farkına bile varamaz. Yaptığı fiilin söylediği sözün kendi tercihi kendi iradesi olduğunu zanneder. Ama aslında şeytan onun iradesiyle nefsi arasına küçük bir kontrol mekanizması yerleştirmiştir. O mekanizmadan gelen sinyaller iradesi üzerinde etkili olur. O etki altındaki her insan şeytanlaşmıştır. Karşısındaki ise kendi aklıyla onun aklını birleştirdiğini zanneder. Aslında olan biten iki nefsin birleşmesidir. İki nefis birleşince güçlü bir karanlık üretim merkezi devreye girer. Koyu, yoğun karanlıklar üretilmeye başlanır.

İki insan aynı ortamı paylaştığında aynı şeyleri sever, aynı şeylerden korkarlar. Bu durum onları birbirine yaklaştırır. Bu yakınlaşmanın adı arkadaşlıktır. Arkadaşlık aynı durumu paylaşan iki insanın arasındaki

beraberliğin adıdır. Ama dostluk ve yaran olmak böyle değildir. Çünkü arkadaşlıkta paylaşılan durum ortadan kalktığında arkadaşlık da ortadan kalkar. Fakat dostluk böyle değildir. Ebedidir, durumların değişmesiyle değişmez. Arkadaşlıkta birbirlerine eklenen genellikle nefislerdir. Onun için insan gördüğü zararların çoğunu arkadaşlarından görür. Ama dostlukta birleşen akıllardır. Bu yüzden dosttan zarar görülmez. O kadar ki dosttan gelen ve zarar gibi görülen şeyler bile aslında faydadır. İşte bu yüzden insan için en değerli varlık gerçek dostudur. Gerçek bir dost bulabilmek ne kadar zor ise bulduktan sonra o dostluğu devam ettirmek de o kadar özen ve emek gerektirir.

Ey hakikat avcısı! Dostun gözün gibidir / Gözünü tozdan çöpten korumalısın

Hakikat aramaya çıkmış insanın yolunu aydınlatacak, aklını onun aklına katacak, nefsinin iradesini esir almasına izin vermeyecek şekilde güçlendirecek dostu gözü gibidir. Doğruyu onunla görecektir hakikati onunla bulacaktır. İşte bu sebepten bir taraftan hakikatin peşinde koşar, onun yolunda her türlü badireleri göze alırken diğer taraftan dostun dostluğunu korumaya özen göstermelidir. Dostu kıracak bir söz, onu dostluğunu zedeleyecek bir itiraz, bir küçük hata kendi gözüne çöp girmesi, toz kaçması gibidir. Gözüne toz çer çöp kaçmışsa hakikati nereden nasıl göreceksin?

Dilini tozlar saçan kürek gibi kullanma / Çer çöple gözünü zarara uğratma

Gözüne kaçan toz çer çöp dostunu kırduğunda başına gelecek kötülüktür. Dostunu ise genellikle dilinle kırarsın. Kötü bir söz, amacını aşan bir şaka, özensizliğinden dolayı maksadından uzaklaşmış bir cümle dostunu kırabilir. Hatta bazen dostuna “neden, niçin” diye sormak bile kırıcıdır. Eğer gerçekten dostun ise teklif ettiği, istediği, talep ettiği bir şeye kayıtsız şartsız “peki” demen gerekir. Büyükler, “dostluk; peki demekle kaimdir” demişleridir. Eğer dosttan geliyorsa “kalk gidelim” talebine “Nereye?” diye sorman bile abes olur.

Dilini tutmalısın. Dilin bazen tozun toprağın, çerin çöpün atıldığı kürek gibi olur. Konuştukça ortalığa gübür saçılır. O toz toprak dostu kırar, dostun gözün mesabesinde olduğu için kendi gözüne çöp sokmuş gibi olursun. Artık ne hakikati arayıp bulma çaban kalır, ne de hakikat gözünün önüne kadar gelse bile görebilmek imkânın kalmış olur. Gözüne kaçmış çöpün derdine düşer, her şeyi unutursun.

Mümin müminin aynası olduğu için / Ayna tozdan arınmış saf ve cilalı olmalı

Dostunun yüzünde kendini görürsün. Dostun seni yansıtır. İyiysen iyi, cesursan cesur, cömertsen cömert, ahdine vefalı isen ahdine vefalı, dürüst isen dürüst bir insan görürsün karşında. Gördüğün senin aksindir. Dostun seni yansıtan bir ayna gibidir. Bu yüzden Hadisi Şerifte “Mümin müminin aynasıdır” buyrulmuştur. Karşıdaki ayna, nefesinle buğulanır. Dostun ise abes sözlerin, nefesine uygun fiilin ile buğulanır. Nefsinin emir ve komutasındaki hiçbir sözün hiçbir fiilin dostuna karşı olmamalı. İşin doğrusu hiçbir sözün de hiçbir fiilinde nefsinin iradene koyduğu tazyik bulunmamalı. Ama özellikle dostuna karşı, seni hakikat deryasına doğru götüren, seni uçurumlu yollardan geçirip selamet sahiline ulaştıracak olan dostuna karşı asla olmamalı. Dostun seni yansıtan ayna olduğuna göre, onun buğulanması senin yansımanı kaybedecektir. Belki sen de kendini kaybedeceksin. Zararın sadece yolu kaybetmekle kalmayacak. Yolunu kaybettiğinin bile farkına varamayacak kadar kendini kaybedeceksin.

Yar ki ruhunun hüznüne aynadır / Nefesinle onu buğulandırmaktan sakın

Sadece seni yansıtmakla sınırlı değildir dostun. Sen ne hâldeysen, mesela hüznün içinde isen senin hüznünü de sana yansıtacak olan aynadır. Hüznünü gördüğünde hüznünün meserrete dönüşmesinin çaresini de dostun yüzünde bulacaksın. Nefesini tut, ayna buğulanmasın.

Nefesinle seni sana göstermez hâlde gelmesin

İşte bu yüzden nefesini tutmalısın her zaman

Sözdeki Ahenk

Ahenk kısaca “uyum” demektir ve bir sistemi oluşturan zıt (veya en azından farklı) elemanlar arasındaki uyum anlamına gelir. Demek ki bir ahenkten söz edebilmek için:

- ortada bir’den fazla elemandan oluşan bir sistem, bir takım olması,
- bu elemanların biri birine zıt veya farklı özelliklerde olması ve
- buna rağmen beraberliklerinden bir ahenk meydana gelmesi

gerekmektedir. Bu tarife göre: ahengin bir ön şartı da, ortada biri biriyle ahenkli olabilecek bir’den fazla elemanın bulunmasıdır. Bir tek elemanın meselâ “do” sesinin veya kırmızının tek başlarına güzelliklerinden söz edebiliriz belki ama ahenginden söz edemeyiz; bunların ancak diğer ses veya renklerle ahengi olabilir.

Ahengin oluşabilmesi için elemanların cins bakımından aynı sınıfta olmaları, mizaclarının aynı olması, biri biriyle imtizac etmeye müsait olmaları da gerekir. Çünkü imtizac olmazsa ahenk değil çatışma doğar. Meselâ bir ses ile bir rengin ahenginden söz edemeyiz. Ses sesle, renk renkle, söz de sözle ahenkli olabilir ancak. Burada imtizacdan kasıt benzeşme değil; farklara rağmen, hatta farkları koruyarak uyuşmadır. Ahenk ayrıca, armoni, düzen, intibak ve tenasüb anlamlarına da gelmektedir.

Zaten, “uyum” kelimesi de “ahenk” kavramını karşılamaktan acizdir. Her şeyden önce ahenkte bir güzellik söz konusudur ve “uyum” için bu ön şart yoktur; her uyumlu güzel olmayabilir, güzel olmayan şeyler de biri biriyle uyumlu olabilir. Meselâ Türkçe’imizde bir ses uyumu olayı vardır (aslında bu Türkçe’ye mahsus değil, her dilde olan, olabilen bir dil olayıdır). Özetle, bir kelimeyi oluşturan öğelerin (hecelerin) kalınlık-incelik, yuvarlaklık-düzlük bakımlarından biri birine uymaları, bu uyumu sağlayabilmek için yerine göre şekil değiştirmeleri anlamına gelir (bu değişim en çok eklerde görülür). Bu tarifte de açıkça görüldüğü gibi burada uyum’dan kasıt benzeşmedir ve daha da önemlisi estetik bir maksat da içermez bu benzeşme; maksat sadece telaffuz kolaylığıdır.

Söz ise, haberleşme maksadıyla ağızdan çıkan anlamlı ses öbeği anlamına gelir. Söz var oldukça gücü ve etkisi de var olmuş ve tarih boyunca insanlar her güç gibi sözün gücüne de talip olmuşlar, bu güce sahip olup kullanmanın yol ve yöntemlerini araştırmışlardır. Bu her kültürde böyledir. Nitekim eski Yunan’da bu iş sistemleştirilmiş, bilimleştirilmiş; hatta halkın sözle ikna edilip yönlendirilmesi, hatta kandırılması bir bakıma mubah sayılmıştır. Zamanımıza da uzayan bu bilimin adı demagoji, erbabının adı da demagoğ’dur.

Söz’ün ahengi, söz’ün sese dönüşmesi, sesle ifade edilmesi halinde fark edilebilecek bir ahenktir. Bu, sözdeki ahenk derken bir ses ahenginden bahsediyoruz demektir. Söz yazıyla da ifade edilebilir. Bu durumda yazıyı sese dönüştürmedikçe, yani sesli olarak okumadıkça ahengini fark etmemiz pek de mümkün olmayacaktır.

Söz, bir müzik eserine alt yapı olarak kullanıldığında da bir ahenk kazanmış olur. Ama bu yapay, sonradan oluşturulmuş bir ahenktir. Nitekim aynı şarkı sözü farklı şekillerde bestelenebilir. Söz’ün asıl ahengi, kendi yapısından gelen ahenktir. Bazı kelimeler kendi içinde ahenkli, bazıları değildir; bazı kelimeler de tek başlarına ahenkli olsun olmasın, biri biriyle ahenkli olabilir; ama başka kelimelerle bir ahenk oluşturmazlar.

Şüphesiz, sözün asıl değeri içerdiği hakikatten gelir. Ama bu hakikati taşıyan zarf konumundaki sesteki ahenk de hem anlaşılmasına, hem beğenilmesine hem de akılda tutulmasına katkı sağlamaktadır.

Sözün ahenginin bir ilginç yanı da, fark edilmesi için öyle uzun boylu bilgi, beceri, tahsil, tecrübe

gerektermemesidir. Ahenk temelde bir güzellik olduğundan, güzele olan fitrî ilgi burada da kendini göstermektedir. Manasını, kaynağını bilmediği, araştırıp öğrenmeye gerek görmediği, anlatılsa da anlamadığı, daha da önemlisi, önemsemediği halde sırf telaffuzundaki ahenk sebebiyle “aleyna”, “ilayda” gibi kelimeleri çocuklarına isim olarak verenlerin çokluğu bunun en belirgin delilidir.

Kelimenin kendi yapısındaki ahenk, kelimeyi oluşturan heceler arasındaki ahenktir. Müzik, sesin incelik-kalınlık veya uzunluk-kısalık gibi özellikleri üzerinde çalışarak kendi ahengini oluşturur. Kelimenin kendi yapısındaki ses özelliklerini ise değiştirme imkânı yoktur. Bu özelliklerin bu kelimedeki niye var olduğu veya olmadığı yolundaki açıklamalar ise tahminden öteye gidemez.

Sonuçta, sözün aslı, yani yapısındaki ahenk özelliklerini değiştiremeyiz ama, bu ahengin kaynaklarını, sistematikliğini öğrenip ahenkli, dolayısıyla etkili söz söyleme yol ve yöntemlerini öğrenip geliştirebiliriz.

Heceler kelimelerin yapı taşlarıdır. Bir hece, bir hareketle ağızdan çıkan ses demektir. Tek heceli kelimeler dışında heceler anlamsızdır. Ancak birden fazla hece yan yana gelerek bir kelime oluşturduğu zaman söz anlam kazanır. Tabii, heceler kelime oluşturmaksızın tekrarlanması da anlamdan uzaktır.

Hecelerin yapı taşları ise her biri ayrı bir harfle ifade edilebilen müstakil seslerdir. Sesli (ünlü) / sessiz (ünsüz) harf terimleri yanlıştır. Sesli olup olmayan, harf değil, sestir. Harfler, seslerin yazıyla ifadesi için kullanılan sembollerdir. İnsan ağızından çıkan, çıkarılabilen sesler üç aşağı beş yukarı her kültürde aynı olduğu halde bunları ifade eden sembollerin farklı oluşundan farklı alfabeler doğmuştur.

Sesli harf, sessiz harf demeyeceksek sesli ses, sessiz ses mi diyeceğiz ? Ne kadar çelişki gibi görünse de bu daha doğrudur. Çünkü bu iki tür ses'ten kastedilen, ses'in tek başına çıkarılıp çıkarılmadığıdır. Her dilde sesli, yani tek başına ağızdan çıkarılabilen ses sayısı diğerlerinden azdır; yani söz'ün yükünü taşıyan bunlardır. Diğerleri ise daha fazla anlam taşırlar. Bir kelimeyi kısaltmak istediğimizde önce seslileri çıkarmamız bundandır.

Gene de bu konuyu “ün” kelimesine “şan, şöhret” anlamından ayrı, bir de “ses” anlamı yükleyerek, yani bu kelimeyi çift anlamlı bir kelime kabul ederek “vokal” karşılığında “ünlü”, “konsonant” karşılığında da “ünsüz” diyerek basite indirgeyebiliriz.

Hece, içinde bir tek ünlü bulunan ses öbeğidir. Bir hareketle ağızdan çıkması, içinde bir tek ünlü bulunmasındadır. Bir'den fazla sestem oluşan bir hecede seslerin sıralanması ünlü-ünsüz, ünsüz-ünlü, ünsüz-ünlü-ünsüz, ünlü-ünsüz-ünsüz, ünsüz-ünlü-ünsüz-ünsüz gibi şekillerde olabilir.

Ama bu sıralanışlar, yani bir hecedeki seslerin sıralanışı bir kelimenin kendi iç ahengini etkilemez. Bir kelimenin kendi iç ahengini oluşturan, yani kelimenin tek başına ahenkli olmasını sağlayan seslerin değil, hecelerın sıralanışdır. Peki, heceler biri biriyle hangi özellikleriyle ahenk oluşturacak ? Öyle ya, ahengin oluşması için farklı, ama bağdaşabilir özellikler olmalıydı.

Bu özellikler birkaç çeşittir ve başta geleni uzunluk-kısalık özelliğidir. Birkaç kelimeyle örneklemeye çalışalım:

derbeder : kısa-kısa-kısa

berâber : kısa-uzun-kısa

mârifet : uzun-kısa-kısa

hidâyet : kısa-uzun-kısa

rüveydâ : kısa-kısa-uzun

sâkîyâ : uzun-uzun-uzun

Uzun için bir çizgi (“-”), kısa için bir nokta (“.”) Kullanarak bu dizilişleri daha kısa yoldan ifade edebiliriz:

derbeder : . . .

berâber : . - .

mârifet : - . .

hidâyet : . - .

rüveydâ : . . -

sâkîyâ : - - -

Listedeki ilk ve son kelimeler heceleri uzunluk-kısalık bakımından aynı olduğundan yeknesak (monoton, tekdüze) bir ses tekrarından ibaret olduğu halde, diğerleri seslerdeki çeşitlilik sebebiyle kulağa ahenkli gelmektedir.

Bir kelime içindeki hecelerin birbiriyle ahenk oluşturmasını sağlayan ikinci özellik hecelerin açık-kapalı olma özelliğidir. Açık hece: ünlüyle biten, kapalı hece de ünsüzle biten hece demektir. Açık heceleri nokta, kapalı heceleri çizgi ile göstererek şimdi de bu durumu örneklendirelim:

kapkaranlık : - . - -

göllerde : - - .

alevden : . - -

yüzünden : . - -

yanmada : - . .

elde : - .

Görüldüğü gibi, açık heceler kısa, kapalı heceler uzun heceye karşılık gelmekte, biri birinin yerini tutmaktadır.

Şimdi de kelimelerin değil de kelime gruplarının nasıl ahenkler oluşturduğunu görmeye çalışalım.

Hay'dan gelen hû'ya gider

- - . - - . . -

Burada "hû" ünlüyle bittiği, yani açık hece olduğu halde neden çizgi ile gösteriliyor ? şeklinde bir soru akla gelebilir. Bunun sebebi "hû" hecesinin uzun hece olmasıdır. Uzunluk / kısalık, açık/kapalı oluştan önce gelir; yâni bir hece uzunsa açık değil kapalı gibi işlem görür.

çocuktan al haberi

. - - - . . . .

Âlet işler el öğünür

- - - - - . . -

Kılıç keser kol öğünür

. - . - - . . -

Ahmak oldur dünya için gam yer

- - - - - . - - - -

Kimse bilmez kim kazanır kim yer

- - - - - . - - - -

Meseleyi daha yakından görebilmek için bu sonuncuyu biraz farklı bir şekilde, çizelge halinde göstermeye çalışalım:

ah mak ol dur dün ya i çin gam yer

- - - - - . . - - -

kim se bil mez kim ka za nır kim yer

- . - - - . . - - -

İkinci heceler dışında bütün heceler iki satırda aynı dizilişte olduğuna, yani üst satırda açık olan heceye karşılık gelen alt satırdaki hecenin de açık, kapalıysa kapalı olduğuna dikkat edelim.

Aslında burada ikinci heceler de benzeşmektedir. Nasıl mı? Şöyle :

ah ma kol dur dün ya i çin gam yer

- . - - - . . - - -

kim Se bil mez kim ka za nır kim yer

- . - - - . . - - -

Ne yaptık ? “ahmak oldur” ibaresini “ah-mak-ol-dur” değil de “ah-ma-kol-dur” şeklinde heceledik. Bunu yapabilir miyiz? Elbette yapabiliriz. Çünkü sözdeki ahengin oluşması için kelimelerin kesinkes birbirinden ayrı tutulması gibi bir zorunluluk yoktur. Tersine ibare (genellikle mısra) bir bütündür ve kelimeler arasında (gerekli olmadıkça) durulmadan, kelimeler birbirine eklenerek (ulanarak) okunur. “Ahmak oldur” ibaresini tek kelimeymiş gibi görürsek (ki okunuşu böyledir) hecelenmesi “ah-mak-ol-dur” değil de “ah-ma-kol-dur” şeklinde olur. Böyle yapmanın edebiyatta bir ismi bile vardır : buna “vasl” (ulama) denir.

Söz âhengi “eski” sözlere mahsus değil:

ağ la sam se si mi du yar mı sı nız mıs ra la
rım da

- . - . . . - . . - - . .
- .

sa â det bir çi men dir bas tı ğın yer de bi ter

. - - - . - - - . - . -

bir gün ge lir de u nu tur muş in san

- - . - . . - - - -

o tur muş da bir tür kü tut tur mu şum

. - - . - - . - - . -

Bunlar serbest şiirin öncüleri, sırasıyla Orhan Veli, Oktay Rifat, Ümit Yaşar ve gene Orhan Veli'nin mısraları idi. Bu da hecenin beş şairinden birine, Faruk Nafiz'e ait:

âh e den kim dir bu sâ at kuy tu da

- . - - - . - - - . .

sus tu bül bül ler hı yâ ban uy ku da

- . - - - . - - - . .

şim di ay bir ser vi sî min dir su da

- . - - - . - - - . .

es me ey bâd es me câ nan uy ku da

- . - - - . - - - . .

Gene bütün heceler bütün satırlarda aynı dizilişte oluşu, yani üst satırda açık olan heceye karşılık gelen alt satırlardaki heceler de açık, kapalıysa kapalı oluşuyla karşı karşıyayız.

İşte bunun adı “vezin” dir.

Lügatte : “Tartı, ağırlık” demek olan bu kelime, şiir ve mûsikîde âhenk ölçüsü. ahenk, ritm anlamlarına gelmektedir.

Mutlaka dikkatinizi çekmiştir: her satırın ilk dört hecesi sonraki dört heceyle aynı dizilimde. Bunu daha iyi görebilmek için çizelgemize biraz daha düzen verelim; satırın tamamını kapsayan dizilimi parçalara ayırmaya çalışalım. Bunların her birine veznin “cüz” leri (tef’ile) denir.

âh	e	den	kim	dir	bu	sâ	at	kuy	tu	da
-	.	-	-	-	.	-	-	-	.	.
sus	tu	bül	bül	ler	hı	yâ	ban	uy	ku	da
-	.	-	-	-	.	-	-	-	.	.
şim	di	ay	bir	ser	vi	sî	min	dir	su	da
-	.	-	-	-	.	-	-	-	.	.
es	me	ey	bâd	es	me	câ	nan	uy	ku	da
-	.	-	-	-	.	-	-	-	.	.

Bu parçalara ayırma işlemi yapılırken kelimelerin bölünmesinin önemli olmadığına dikkat etmeliyiz. Çünkü aranan ahenk kelimeler arasında değil, mısra içindeki hecelerin dizilişindedir.

Veznin cüzlerinin her birinin isimleri vardır. Anlamli kelimeler olmayan bu isimlerin görevi, kastedilen cüz’ün hece dizilimini yansıtmaktan ibarettir.

- . - - : fâ-i-lâ-tun (uzun-kısa-uzun-uzun)

- . - : fâ-i-lun (uzun-kısa-uzun)

Buna göre bu şiir fâilatün, fâilatün, fâilün veznindedir denir. Burada istisnai bir kural var ki bilinmezse kafalar karışabilir: mısra sonlarındaki heceler daima uzun kabul edilir.

Biraz da bu işin üstadlarına kulak verelim:

(. - - - : Me-fâ-î-lün)

Kamû bîmâ / rına cânân / devâ-yı derd / eder ihsân

Niçin kılmaz / bana dermân / beni bîmâr / sanmaz mı (Fuzuli)

. - - - / . - - - / . - - - / . - - -

Mefâîlün / mefâîlün / mefâîlün / mefâîlün

~~~~~

(. - - - : Me-fâ-i-lün, . . - - : fe-i-lâ-tun, . . - : fe-i-lün)

Sular sarar / dı yüzün per / de perde sol / makta

Kızıl havâ / ları seyret / ki akşam ol / makta (Ahmet Haşim)

. - - - / . . - - / . - - - / - -

me fâ i lün / fe i lâ tün / me fâ i lün / fe i lün (Fa’ lün)

~~~~~

Dî di gör düm / ol ha bî bin / â ne si

Bir a cep nur / kim gü neş per / vâ ne si (Süleyman Çelebi)

- . - - / - . - - / - . .

Fâilatün / fâilatün / fâilün

~~~~~

E şin var â / şî yâ nın var / ba hâ rın var / ki bek ler din

Kı yâ met ler / ko par mak ney / di ey bül bül / ne dir der din (Mehmet Akif)

.--- / .--- / .--- / .---

Me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün

~~~~~

Adalardan / yaza et tik / de ve dâ

Sızıyor bağ / rımı züs tün / de ki dağ (Yahya Kemal)

-.-- / ..-- / ..-

Feilatün / feilatün / feilün

~~~~~

Bütün bunların anlamlı olabilmesi için öncelikle ritm - tempo seviyesinden melodi seviyesine yükselen bir ahenk anlayışı, sonra bu ince ve zarif ahenkleri algılayabilecek, farkını fark edebilecek bir zevk-i selim inceliği lâzım. Bu ön şartlar sağlanırsa dışarıdan karışık, karmaşık ve zor gibi görünen bu söz ahengi sistematığının öğrenilip kavranması mesele olmaktan çıkar. Yoksa, hoşaftan anlamamanın vazgeçilemez konforuna kendini adanmış bir zihniyetle bu alana girmek değil, fark etmek bile mümkün değildir. Hani, şâir demiş ya:

Şaşkın deme şöyle böyle bir söz

Gel sen dahi söyle böyle bir söz

M. Cahid Hocaoğlu

Dur Bakalım

---

*Ey gönül tutmuşsun bir köşe başı
Mülkün gibi kurumlan dur bakalım
Üstüste yığıp da toprağı taşı
Nemrut gibi böbürlen dur bakalım*

*Sanırsın ki sana meftun etrafın
Acaba onları nasıl tavladın
Dalkavuk mu sallabaş mı anladın
Peşin ücret alkışlan dur bakalım*

*Yanlışım yok der durursun nasılsa
En büyük yanlış da bu imiş oysa
Çıkınca karşına Harunla Musa
Fir'avn gibi homurdan dur bakalım*

*Çiftlik çubuk helalindir sürersin
Hasılatı malım dersin derersin
Ne kıymet bilirsin ne şükredersin
Mal mülk içre yuvarlan dur bakalım*

*Mavi boncuk dağıtırsın herkese
Ayak uydurursun her kim ne dese
Nifak çıkarırsın verip vesvese
Yenisine hazırlan dur bakalım*

*Bilirsin de dünya sadece üç gün
Biri dündü geçti gitti gördüğün
Biri yarın belirsiz tek gün bu gün
Tadını al yararlan dur bakalım*

*Sana inananlar hep kaldı yaya
Hesaplar kalıyor hep de ukbaya
Sende o kaygı yok gel doya doya
Dünya için kaygılan dur bakalım*

Hüsn ü Aşk

Şeyh Galip (1757- İstanbul) adından anlaşılacağı üzere bir Mevlevî şeyhidir. Bu yüzden bazen diğer mahlası olan “Esad” bazen de “Galip Dede” isimleri ile anılmıştır. Divanı’nı çok genç denilebilecek bir yaşta iken yazmıştır. Ama asıl şöhreti Hüsn ü Aşk isimli mesnevisidir.

Hüsn ü Aşk edebiyat tarihimizin yapı taşlarından biridir.

Bilindiği gibi doğu klasiklerinde konuların orijinalitesi pek önemli değildir. Konunun daha önce işlenmiş olması şairin o konuya girmesine engel olmadığı gibi aynı zamanda bir gelenektir. Çünkü aynı mecrada, aynı usul ve erkân ile aynı konu üzerinde kalem oynatmak her şeyden önce bir cesaret işidir. Mevcudun daha iyisini ortaya koymaya dair bir özgüven, aynı şartlarda yarışabilir olmanın göstergesidir. Yeni bir şey söylerken önemli olan söylenen sözün konusu değil değeridir. Gerçek bir tasnif yapılsa zaten “yeni” denilen her şey aslında eskiye verilmiş yeni süsüyle ortalığa arz edilmesinden başka bir şey değildir.

Hüsnü Aşk, kendisinden önce ortaya konan bazı eserlerle irtibatlıdır. Edebiyat tarihçileri –bazıları zorlama da olsa- o irtibatları ortaya koyarken oldukça eski eserlerin adlarını zikrederler.

Yusuf has Hacib’in Kutadgu Bilik’i, Yunus Emre’nin Risaletü’n-Nushiyye’si, Nev’î’nin Hasb-i Hâl’i, (1599), Nabî’nin Hayr-abad’ı, İbni Sina’nın Risaletü’t-Tayr’ı (1036), Şihabeddin Sühreverdi-i Maktul’un (1191) Munisü’l-Uşşak’ı, Fuzulî’nin Sıhhat u Maraz ve Leyla vü Mecnun’u bu zikredilenler arasındadır.

Ancak, Şeyh Galip bu irtibatların zikredilmesine gerek kalmaksızın hemen giriş bölümünde eserini Nabî’nin Hasb-i Hâli üzerine yazdığını söyler. Hatta Nabî’yi eleştirir.

Bulmakla bir iki hoşça tabir

Erlık midir izdivacı tasvir

Dersen ki Nizami Gerami

Etmış o dahi bu iltizamı

O tarzı Acemdir olmaz icap

Rindan-ı Acem gözetmez adab

Her tavrına iktifa ne lazım

Caizse de ictira ne lazım

Nabî’nin “izdivacı tasvir” etmesinin delikanlılığa sığmayacağını, böyle şeylerin Acem usulü olduğunu ama onlar adabı gözetmiyor diye edebî sınırları dışına çıkmanın

doğru olmadığını söyler. Bununla da yetinmez, eserinin Mevlana'nın mesnevisinden mülhem olduğunu "Esrarımı mesneviden çaldım / çaldım veli miri malı çaldım" mısralarıyla apaçık beyan eder.

Bunlara rağmen Hüsnü Aşk, o tarihe kadar görülmemiş yepyeni bir eserdir. Gerçeküstü bir hikâyeyi, henüz dünya simgesel anlatımın çok da farkında değilken, (sembolizm) müthiş bir dil kudretiyle gözler önüne serer. Eser;

**Hamd ona ki kıldı halka rahmet
Tahmidde acze verdi ruhsat
Acz olmasa hal olurdu müşkil
Pay-i geç-i kilik olurdu der gil
Ger hamdine yoksa hadd ü ihşa
Şükr et ki zeban-ı acz güya
Hamd eyle ki verdi şer'i ma'ni
Tahmid-i hudada acze fetvi
Bahş eyledi ehl-i acze idrak
Fehvay-ı şerif-i ma arefnak**

Mısralarıyla Allah'a hamdüsenâ ve şükür bölümüyle başlar. "Der Na't-i Seyyid-i Kâinat" başlığı ile Hazreti Peygamberin övgüsü ikinci bölümdür. "Der Menkabet-i Miraç" Başlığında Hazreti Peygamberin miraç mucizesi işlenir. "Der Vâsf-ı Hazret-i Hüdavendigar" bölümü Mevleviliğin piri Hazreti Mevlana'ya övgüdür. "Der Zikr-i Pişvay-ı Hod" bölümünde babası Reşit Efendiye minnet, şükran ve hürmeti dile getirilmiştir. "Der Sebeb-i Telif" bölümünde ise eseri niçin ve nasıl yazmaya başladığını anlatır. Yukarda bahsi geçen Nabi' ile ilgili sözleri bu bölümdedir. Bu giriş bölümlerinden sonra hikâye başlar.

Arapların Beni Muhabbet adında bir kabilesi var. Bu kabile:

**Kim vardı Arap'ta bir kabile
Müstecmi-i haslet-i cemile
Serlevha-i defter-i fütüvvet
Ser-hayli Arap beni muhabbet
Amma ne kabile kible-i dert
Bilcümle siyah baht u ru-zerd
Giydikleri aftar-ı temmuz
İçtikleri şule-i cihan-suz
Vadileri rik ü şişe-i gam
Kumlar sağışınca hüzn ü matem
Hargehleri dud-ı ah-ı hirman
Sohbetleri ney gibi hep efgan
Her birisi bir nigara urgun
Şemşir gibi dehanı pür-hun
Erzakları belay-ı nagah**

**Ateş yağar üstlerine her gah
Ektikleri dane-i şerare
Biçtikleri kalb-i pare pare
Anlar ki kelama can verirler
Mecnun o kabiledendi derler
Her kim belaya mürtekindir
Elbet ol ocağa müntesiptir
Sattıkları hep meta-ı candır
Aldıkları suziş-i cihandır**

"Araplarda bir kabile vardı, bütün güzel huylar bunlardaydı"

"Yiğitlik defterinin başlığı, Arapların ileri geleni, Beni Muhabbeti adları"

"Ama ne kabile, derdin kiblesiydi, hepsinin bahtı kara yüzü sarıydı"

"Giydikleri Temmuz güneşi, içtikleri cihan yakıcı ateş yalımı"

"Vadileri gam şişesinin kırıklarıyla dolu, kumlar sayısınca hüzn ve matem"

"Çadırları yokluk ahının dumanından idi, ney gibi inleyiş ve figandı sohbetleri"

"Her birisi bir güzele vurgundu, kılıç gibi ağızları kan doluydu"

"Erzakları ansızın gelen belaydı, üstelerine aralıksız ateş yağardı"

"Kıvılcım taneleriydi ektikleri, parçalanmış kalpleriydi biçtikleri"

"Kelama can veren kişiler, Mecnun o kabiledendi derler"

"Kimin bela ise kazancı, elbet odur onun ocağı"

"Sattıkları ticaret malı canlarıydı, aldıkları ise durmadan yanış"

Bir gece bu kabile ulularından ikisinin çocukları doğar. Birinin kız diğerinin erkek. Kıza Hüsn derler erkeğe aşk. Ve ikisini birbirine beşik kertmesi yaparlar. Çocuklar büyür. Büyüdükçe şahıslar ve olaylar gelişir.

Şahıslar, mekânlar, olaylar:

Edep: Gittikleri okul

Molla Cünun: Okulda ders veren hocaları

Halvetgâh: Aşka ait gizli yer, Hüsn, arada sırada oraya gider

Mana: İkisinin gezmeye gittikleri bir bahçedir

Feyz: Mana bahçesinde bulunan havuz

Suhan: Mana bahçesinin rehberi, her şeyi bilen, anlayan bir ihtiyar. Hüsn ve aşk Suhan ile haberleşirler

Hayret: Kabile içinde yaşayan ve ikisinin birleşmesine mani olan kişi, hikâyenin kötü adamı

Gayret: Aşkın lalası

İsmet: Hüsnün dadısı

Aşkın hüsn ile evlenebilmesi için koşulan şart; kalp ülkesine gidip oradaki kimyayı getirmektir der kabilenin uluları. Ama bu iş kolay değildir. Kalp ülkesine gidebilmek için bin bir tehlike, meşakkat dolu bir yolculuğa çıkması gerekmektedir. Aşk yanına gayreti de alarak yola çıkar. Önce derin bir kuyuya düşerler. Suhan yardımlarına yetişir. İsm-i azam adlı bir iple kuyudan kurtulurlar. Sonra Gam harabesinden geçmek zorunda kalırlar. Orada Aşkı kendine ram etmek isteyen cadının eline düşerler. Aşk çarmıha gerilir. Suhan tekrar yetişir imdatlarına, Hüsn sevgilisine bir at bir kılıç, gayrete de bir çift kanat göndermiştir. Gulyabanilerin, cinlerin, devlerin kestikleri yollardan geçerek ateş denizinin kıyısına ulaşırlar. Ateş denizinden balmumundan gemilerle geçmeleri tavsiyelerine kulak asmazlar. Aşkın atı semender gibi ateş denizini aşar. Gayret ise uçarak

geçmiştir. Nihayet Çin ülkesinin sınırlarına gelirler. Suhan yine gelir yanlarına ve aşkı uyarır. Çin padişahının kızı Hoş-Rubaya, tutulursa Zatu's-Suver kalesine hapsedilecektir. Bu uyarıya rağmen aşk, Hoş-Ruba'yı Hüsne benzeterek ona âşık olur. Kaleye hapsedilirler. Kalenin girdikleri kapısı silinip yok olmuştur. Gayret ve aşk suretler hapishanesinde tutuklu kalırlar. Suhan yine yardıma gelir, Aşka kaleyi yakmasını söyler. Suretler kalesi yanınca aşk hapisten kurtulur. Suhan onu kalp ülkesinin kalesine sokar. Kalenin bir tarafı deniz diğer tarafı karadır. Beş kapısı vardır. Kalp ülkesi emniyetin ve sükûnetin mekânıdır. Yolculuk asıl hedefine varmış, Hüsnün ve aşkın aralarında ikilik olmadığı, hüsnün aşk, aşkın da hüsn olduğu gerçeği tebeyyün eder. Bir kutlu sabah doğmaktadır.

Şeyh Galib;

***Buldu bu mahalde kıssa payan
Bundan ötesi değil nümayan
Sad şükr ola Hayy-ı La-yemuta
Kim erdi söz âlem-i sükuta
Mısralarıyla eserini bitirir.***

— **Mehmet Harputlu** —

Niyazi Mısri Okumaları

Niyazi Mısri Divanı 146. Şiir

Failatün / Failatün / Failatün / Failün

Teşne-i bahr-i muhit olan dile reş neylesin

Tuti-i sükker-feşan üftadeye keş neylesin

Teşne: Susamış

Bahr-i Muhit: Okyanus

Dil: Gönül

Reş: Serpme, püskürtme

Tuti-i Sükker-feşan: Ağzından şeker saçan Papağan

Üftade: Düşkün, aşık, tutkun

Keş: Yağsız peynir

Okyanusu arzulayan gönle serpinti neylesin

Şeker saçan Tutiye düşkün olana yağsız peynir neylesin

İnsan gönlü hedefini büyük tuttuğu takdirde, küçük şeylerle gönül eğlendirmez. Asıl hedef, Hakka vasil olmaktır. Bu ise en büyük amaç, en uzun yol ve en zor bir süreç demektir. Teşne olmak, mecazen çok hevesli olmak anlamına gelir. Buna göre, asıl gayeye odaklanmak sahilisiz ve dipsiz bir denize dalma ile temsil edilmektedir. Bu kişiyi, ufak su serpintileri asla tatmin edemez. Ağzından bal akan bir papağan, mecaz olarak tatlı dilli bir mürşidi temsil eder. Dolayısıyla mürşid-i kamile tutkun ve düşkün olan bir mürit, elbette ki yağsız peynir mesabesinde olan avam sohbetinden zevk alamaz.

Daha değişik bir ifadeyle, Tasavvuf'un inceliklerine aşına olmaya başlayan bir kişi, içerisinde aşk ve muhabbet olmayan konulardan haz duymaz. Bunun aksini düşündüğümüzde, engin denizlerde boğulmaktan korkup, sığ sularda gezinenler de vardır. Veya dalgıç ve yüzücüleri yalnızca seyretmekle yetinenler de vardır.

İşte bu anlam da Şeyh-i Ekber Muhyiddin İbnu'l-Arabi'nin şöyle bir tavsiyesi vardır:

“Eğer nefesin yeterliyse, yüce Kur’ân denizine dalış yap! Aksi takdirde tefsir kitaplarını zâhirinden incelemekle yetin! Aksi halde dalmağa kakma, helak olursun. Çünkü Kur’ân denizi derindir. Şayet dalgıç, sahile yakın yerlerde dalma düşüncesi içinde olursa, size denizden ebediyen bir şey çıkaramaz. Âlem içerisinde, halka merhamet duygusuyla denizin derinliklerine dalmayı düşünenler ise, sadece Peygamberler (a.) ve onların

korunmuş olan gerçek varisleridir. Denizin dibine ulaşarak, orada kalmış ve geri döndürülmemiş olarak kalanlara “el-vâkifûn” denir. El-vakifun sahile dönünce; onlardan kimse faydalanamaz. Onlar da hiç kimseden faydalanamazlar. Çünkü onlar sadece dalmayı gaye edinmişlerdir. Hatta denizin ortası onlar içindir. Bir daha çıkmamak üzere denize dalmışlardır. (Futûhât, I/76, II/581, tahk. O. Yahyâ, I/328)

***Cür'a-i sahba-yı zatı nuş eder temkin bulan
Afitab olan gönül telvin-i meh-veş neylesin***

Cür'a: Bir yudumluk

Sahba: Kadeh

Zat: Zat

Nuş: İçmek

Temkin: İhtiyat (Salikin bir hâl üzere karar kılması)

Afitab: Güneş

Telvin: Renk (Salikin Halden hâle girmesi)

Meh-veş: Ay gibi

***Tecelli-i Zat kadehinden bir yudum içer
temkine eren***

***Güneşe dönmüş bir gönül, ay gibi renkten
renge girmeyi neylesin***

Sufiler “ehl-i telvin” ve “ehl-i temkin” olarak iki terim tanımlarlar. Bu iki terimin bir üstü, daha efdal olanı, “telvin’de temkin ehli” olmaktır. Haller, geçici ve vehbi, makamlar ise kalıcı ve kesbi olur. Buna göre, hal ehli olanlar ehl-i telvin, makam ehli olanlar ehl-i temkin olmaktadır. “Ehli telvin” olan salik, renkten renge girmektedir. Bu bir durumdan diğer duruma geçmeyi ifade eden hâl nakısa olarak görülmektedir. Nakısa olarak kabul edilse bile, salikin halden hâle geçişinin tamamı “telvin makamı” olarak kabul edilmiştir. Telvin ehli olma makamının değişen hâlleri şöyledir. “Tevhid-i Esmâ”, “Tevhid-i Ef’al”, “Tevhid-i sıfat” ve “Tevhid-i zat”. Bu mertebelerin birinden diğerine geçiş ilahi boya ile (Bakara, 2/138) boyanma, renkten renge girme şeklinde anlaşılmalıdır. Nitekim “cem”, “cem’u’l-cem”, “cem’u cem’i’l-cem” ya da “ehadiyyetu’l-cem” makamları da temkin ehlinin geçireceği merhalelerdir. Buna karşılık “Hazretu’l-cem” makamı, telvin’i temsil etmektedir. İster iniş, ister çıkış merhaleleri olsun, geçilmesi efdal

olmayan bir makam olmadığına göre, halden hale ve makamdan makama sürekli bir şekilde iniş-çıkış değişimine “Telvin’de Temkin” denilmektedir.

Şeyh-i Ekber, Temkin ve Telvin istihlamlarını şöyle tanımlar:

“Rağbet nedir? dersin, şöyle deriz: Nefis, sevap peşindedir; kalp, hakikat arzusu içindedir; sır ise daima Hakkı talebeder. İşte bu sonuncusuna Temkin Makamı denilir.

Eğer, “Temkin nedir?” dersin, şöyle deriz: Bize göre temkin; telvin’de temkin’e erişmektir. Bu topluluğa göre ise temkin; vuslat ehlinin halidir. Bizim meylettiğimiz görüşümüzün sebebi, Yüce Allah’ın (cc.) şu sözüdür: “O, her an kendisini bambaşka şaşkınlık verici bir yolla ifade eder.” (Rahman, 55/29) Bu topluluğun meylettiği görüşün sebebi ise, Yüce Allah’ın (cc.) şu sözüdür: “Gerçek şu ki, semavi varlıkları ve yeri yörüngelerinden sapmamaları için tutan yalnızca Allah’tır.” (Fatır, 35/41) Aslında bu ayet de bizim görüşümüzü desteklemektedir. O halde evla olan, telvin’de temkin’dir.

Eğer, “Telvin nedir?” dersin, şöyle deriz: Kulun halden hale intikal etmesidir. Bu makam, çoğunluğun katında nakıs olduğu halde, bize göre makamların en kamildir. Çünkü telvin, insanın matlub ve gayesine benzeme mertebesidir.” (Futûhât, II/131, tahk. O. Yahyâ, XIII/199-201)

***Arifin esrarı settar olduğun itme acep
Tan eder zahid denilen div-i serkeş neylesin***

Esrar: Sırlar

Settar: Gizleyen

Acep: Şaşırma, garipseme

Tan eder: Ayıplar, kötüler

Div-i Serkeş: başıboş dev

***Arifin sırlarını gizlemesini garipseme
Başıboş bir deve dönmüş zahidin
ayıplamasını neylesin***

Marifet ehli’nin, sırlarını gizli tutmasında şaşılacak hiçbir şey yoktur. Çünkü bunlar karı-koca arasındaki mahremiyet gibidir. Zira bu hususta hiçbir kimse, Yüce Allah’tan (cc.) daha

kıskanç olamaz (Buhari, Sahih, Nikah, 67/107). İlimin aksine marifet, tebliği zorunlu olan bir şey de değildir. Zira marifet, kişisel tecrübeyle elde edilen bir şey olduğundan, sözle aktarılması güçtür. Sözlü aktarımın zorluklarının yanında, anlama problemleri de eklenmektedir. Nitekim bu sebepten, “anlatılanlar, anlaşılınlar kadardır” denilmektedir. Aslında ariflerin sırlarında, zannedildiği gibi bir gizem de yoktur. Çünkü gizem, insanın kendi içerisinde ürettiği bir yanılsamadır. Kendinden kendine bir yolculuk olan Tasavvuf, insanın kendi kendisinden bile gizlediği, bilinçaltına gömülmüş ve gizlenmiş olan gerçek amacın tezkiye ve tasfiye yoluyla ortaya çıkarılmasıdır. Bunun tam olarak gerçekleşmesi ise; kalbi asıl sahibine rabtirmek, O’nun dışındaki her şeyden de alakayı kesmekle mümkün olabilir. Bunun için “arife işaret yeter”, “tatmayan bilmez”, “konuşan bilmez, bilen konuşmaz” denilmiştir.

Ariflerin hallerini ve sözlerini, zahitlerin reddetmelerine gelince, bu da, zahitlerin nakıs, yetersiz ve ham ervah olmaları, hatta amellerini büyük gördüklerinden yobazlaşmaları sebebiyledir.

İşte bu konuda bizzat sufilerden gelen önemli bir uyarıyı Ebu Bekir el-Verrak yapmaktadır:

“Zühd ve fıkıh bilmeden kelim ilmiyle yetinmeye kalkan kişi zındıktır. Fıkıh ve kelim bilmeden zühd’le yetinen kişi bid’atçı olur. Zühd ve kelim bilmeden fıkıhla yetinen kişi de fâsık olur. Bu ilimlerin hepsinde uzmanlaşan kişi ise, bu ilimlerin zararından kendisini korumuş olur.” (Sülemî, Tabakâtu’s-Süfiyye, tahk. Mustafâ Abdulkâdir Atâ, Beyrut, 2003, s. 180; Ebû Nu’aym, Hilye, X/236; Beyhakî, Şu’abu’l-Îmân, tahk. Dr. Abdulaliy Abdulhamîd Hâmid, Riyâd, 2003, III/296, h.no: 1693)

Yine ünlü sufilerden Ebu Said el-Harraz şöyle demektedir:

“Allah’a yakınlaştırılmış olanların günah görüp kaçındıkları eylemleri, ebrardan olan zahitler sevap olarak algırlar.” (Hatib, Tarihu Bağdad, V/456)

Gerçek arifler, ağyarın eleştirilerine de asla aldırış etmez ve gocunmaz (Maide, 5/54), hatta bundan zevk bile alır. Çünkü bunda özellikle nefsin alacağı bir haz yoktur. Zira onun tek amacı,

başta namaz olmak üzere (Buhari, Sahih, Mevakitu’s-Salat, 9/8, h.no: 531), tüm akval, ef’al ve ahvalinde, yalnızca Hak Teala’nın (cc.) huzurunda, sıdk oturduğu (Kamer, 54/55) münacat ve söyleşi halinde olmaktadır.

Nitekim bu topluluğun en önde gelenlerinden Cüneyd-i Bağdadi şöyle demektedir:

“Hiçbir kimse, bin siddik kendisinin zındık olduğuna şahadet etmedikçe, asla hakikat merdivenlerine ulaşamaz.” (Fütuhât, I/199, II/591; tahk. O.Yahya, III/247-248)

Âdem’in vechinde Hakk’ı görmedi iblis lain Sureta gördü ki bir şekl-i münakkas neylesin

**Vechinde: Yüzünde
Sureta: Görünüşte,
Şekl-i münakkas: nakışlanmış bir şekil**

**Lanetli İblis Âdem’in yüzünde tecelli eden Hakk’ı görmedi
Onun gördüğü şekilden ibaret nakışlı bir yüzdü, neylesin**

Bilindiği gibi tüm mevcudat ve mahlukatta Hak Teala’nın (cc.) en tam tecellisi insan-ı kamil’de zuhur etmektedir. Çünkü Yüce Allah (cc.) yalnızca mü’min bir kulun kalbine sığmıştır (Ahmed, Zühd, Beyrut, 1983, s. 103). Bununla birlikte insan uzuvları içerisinde ilahi tecellinin en zahir olduğu mahal ise, insanın yüzüdür. Buna göre insan yüzü, onun tüm benliğini temsil etmektedir. Biz bir tartışmaya girdiğimizde, karşı çıkmamız gereken, insanın “kendisi” ve “öz benliği” değil, ondan sadır olmaması gereken çirkin eylemlerdir. Nitekim Ebu Hureyre’den (r.) nakledilmekte olan bir hadis-i şerif’te Hz. Peygamber (s.) Efendimiz şöyle buyurmaktadır:

“Sizden biri kavgaya kalktığında, yüze vurmaktan kaçın! Ve bu esnada ona, “Allah, yüzünü ve yüzüne benzeyenin de yüzünü çirkinleştirsın!” demesin! Çünkü Hak Teala (cc.) Adem’i, kendi suretinde yaratmıştır.” (Ahmed, Müsned, II/251, tahk. Şu’ayb el-Arnâvut, XII/382-384, h.no: 7420)

Dolayısıyla insan kişiliğinin en anlamlı parçası olan yüzde parıldamakta olan bu ilahi manaya değil de şekline takılan lanetli iblis, insanın çamurdan yaradılışına ve görünüşüne takılarak (A’raf, 7/12),

özellikle insanın yüzünde tecelli etmekte olan en kamil zuhur-i ilahî'yi iskalamıştır.

Burada dikkatleri çekmek istediğim önemli bir yanılığ da şudur: Meleklerin de, aynı saikle Hz. Adem'in (s.) yaratılışına itiraz etmeleri iddiasıdır. Güya bu iddianın sebebi, bir zamanlar iblisin, meleklerle hocalık yapması imiş!

Kitab-ı Mukaddes'te, insanın Allah'ın suretinde yaratıldığına işaret edildiği halde (Kitab-ı Mukaddes, Sifru't-Tekvin, I/26-27; Beyrut, 1994, s. 70), ne hikmetse, iblisin meleklerle hocalığından bahsedilmediğine göre, bu da bizim uydurduğumuz israiliyat'tan olmasın? Aslında bu konuda bizim kaynaklarımızda, doğrudan Hz. Peygamber'den (s.) aktarılmakta olan sahih bir rivayet de yoktur. (İbn Kesir, Tefsir, Kahire, 2000, IX/155)

Her halde şu ayet meali, bu konuya yeterince ışık tutacaktır:

“Ben onları, İblis ve soyunu, ne göklerin ve yerin yaratılışında, ne de bizzat kendilerinin yaratılışında bulundurdum, ne de onlardan düşüncelerini açıklamalarını istedim. Kâinatın planlamasında, yaratılışında ve aslî düzeninin sağlanmasında onlar

benim ortaklarım da değildir. Ben, insanları başlarına buyruk hale getirerek hak yoldan uzaklaştırıp, dalâleti, bozuk düzeni, helâki tercihlerine imkân sağlayanları yardımcı edinmiş değilim.” (Kehf, 18/51)

***Can Niyazi ehl-i aşka nazikane va'z eder
Ehl-i nefis olan işitmez dil müşevveş neylesin***

***Nazikane: nazikçe
Ehl-i nefis: Nefsaniyete düşer
Dil: Gönül
Müşevveş: Karmaşık***

***Niyazi aşk ehline nazikçe öğütler verir
Nefs ehli olan işitmez, gönül de karışık
neylesin***

Can dostu olan Hz. Niyazi, bu öğütleri nazik bir şekilde aşk ehline verdiğini söyleyerek, muhataplarını seçmiş ve yolunun da aşk yolu olduğunu belirtmiş oluyor. Böylece, nefis ehli olduklarından gönülleri karışık ve sevap peşinde olan zahitleri, işte bu aşk yoluna çağırılmış olmaktadır.

Dr. Ali Vasfi Kurt

Geçmiş zamanların birinde bir şehre tayin edilecek vali arıyorlarmış. Olacak iş değil ama bir türlü o şehre vali olmayı isteyen birini bulamamışlar.

Elbette bugünle hiç alakası olmayan bir hikâye anlatmaya çalışıyorum. Bugünle hiç alakası olmadığı daha ilk cümlesinden anlaşılmıştır. “Bir baş ol da istersen soğan başı ol” diyen çarpık öğütlerle beslenmiş yönetme saplantısıyla kirlenmiş bir kültürün ürünüyüz. Bugün aranmasına bile gerek yok, herhangi bir yöneticinin ayağını kaydırıp yerine geçmek için sıra bekleyenlerin sayısının mevcutların en az beş katı olduğunu biliyoruz.

Ama hikâye bu ya o geçmiş günlerde böyle bir sorun yaşanmış. Vali lazım olmuş, taliplisi çıkmamış. Çünkü o şehrin ahali çok şiddetli muhalefet yapar, başlarındaki valiyi kısa bir müddet içinde yıldırır, geldiği yere gönderirmiş. Yani yönetilmesi çok zor bir ahali imişler.

Adamın biri çıkmış, “ben göreve talibim, gönderin beni o şehre” diye başvuruda bulunmuş. Etrafı uyarmışlar, hatta vazgeçirmeye çalışmışlar, “ne yapıyorsun, bu kadar zamandır o şehrin ahalisini itaat ettirmeyi başaran bir vali çıkmadı, yapamazsın yorulursun, üzülürsün” demişler.

Adam tınmamış. “Gönderin beni, onlarla başa çıkacak bir planım var” diyerek ısrar etmiş.

Adama bir de “B planı” tavsiye edip göndermişler. Müstakbel vali şehre yaklaşınca, ulaklarıyla haber göndermiş. “Bütün şehrin ahali beni karşılamaya gelecek, emri ferman budur, hem de herkesin her bir elinde beş yumurta olacak, her adamı iki elinde on yumurta ile karşımda isterim” demiş.

Emir böyle, hoş tarım alanını iskâna açan imar değişikliği kararı değil ya, topu topu on yumurta, ne çıkar demişler. Şehrin ahali ellerindeki yumurtalarla müstakbel valiyi karşılama töreninde hazır bulunmuş.

Bugünle alakası kesinlikle yok. Çünkü ellerindeki yumurtalardan bahis geçiyor. Pankartlardan değil.

Sonra vali karşılama yapan topluluğa bir konuşma yapmış. Konuşmaya başlamadan önce “ellerinizdeki yumurtaları şu kenara bir yere bırakın da beni rahat dinleyin” diyerek başlamış söze. Sonra konuşmasını yapmış. Tamamlayınca “sözüm bu kadar şimdi dağılabilirsiniz” demiş. Ahali dağılmadan herkes yumurtasını alsın demeyi de ihmal etmemiş.

Ahali bıraktıkları yerden yumurtalarını almaya davranmış davranmasına ama o karmaşa da hiç kimsenin kendi yumurtasını bulması mümkün değilmiş. O yüzden sadece sayarak almışlar yumurtalarını. On taneyi sayıp alan dönüş yoluna koyulmuş. Valinin adamları bir daha kesmiş yollarını. Çünkü valinin söyleyecek son birkaç cümlesini daha dinlemelerini istiyorlarmış.

Vali “Ey şehir ahali” diyerek başlamış sözüne. “Hepinizin yumurtaları birbirine karıştı. Hepinizin hakkı bir diğerine geçti. Hak yemiş bir topluluğa dönüştünüz. Muhalefet gücünüz dürüst olmanızdan kaynaklanıyordu. Artık eskisi gibi vali gönderemeyeceksiniz” diyerek tamamlamış.

Hikâye eski ama bugüne taşınacak bir dersi barındırmalı içinde değil mi?

Biri doğrudan, biri dolaylı, bir diğeri ne doğrudan ne dolaylı üç ders çıkarıyoruz bu geçmiş zaman hikâyesinden;

Birinci ders, güçlü olmak haklı olmaya bağlıdır. Haklı olmayanın gücü zorbalıktır ve çabuk yıkılmaya mahkûmdur. İkinci ders, muhalefet etmek paylaşım kavgası değil hakkı söylemek olursa başarılı olur ancak. Üçüncü ders; sistemden beslenenler sistemi ne eleştirebilir, ne değiştirebilirler.

*Bir padişah bir deniz yolculuğuna çıktı
Maiyetinde bir de acemi köle vardı*

*Köle deniz görmemiş hayatında gemiyle
Yolculuk da etmemiş; başlamış titremeye*

*Sonra feryat figana bağırip çağırmaya
Susturamamış kimse nafîle ne yapîlsa*

*Korku vardır derler ya, dağları bekleyecek
Bunun korkusu sanki dağları devirecek*

*Herkes aciz ve sessiz yapılacak bir şey yok
Padişahın da canı sıkılmış epeyce çok*

*Bir bilge kişi varmış gemide yolcu olan
Öne çıkmış ve izin istemiş Padişahdan*

*"Hallederim ben" demiş "eğer izin var ise"
İzin almasıyla da emir vermiş o bilge*

*Korkak köleyi tutup atıvermişler suya
Epeyce bir boğuşmuş denizle bata çıka*

*Dalıp çıkmış zavallı derine birkaç kere
Sonra saçından tutup çıkarmışlar gemiye*

*Bir köşeye çekilmiş orda susup oturmuş
Padişah hayret etmiş ve o bilgeye sormuş*

*- "Bu işin sırrı nedir nasıl başardın bunu?"
- "Önceden tatmamıştı boğulma korkusunu"*

*Burdaki güvenliğin olmamıştı farkında
Denizi beğenmedi kıyas edip karaya*

*Saadet de huzur da aynen böyle değil mi
Bir felâket gelmeden bilinmiyor kıymeti"*

*Arpa ekmeği tok'a hiç de güzel görünmez
Bir de aç olana sor nasıl severek yenmez*

*Araf'ı Tamu bilir Cennetteki huriler
Cehennem ehline sor Araf Cennettir derler*

*Birisi var sevdiği yanı başında hemen
Diğeri gece gündüz yar yolunu bekleyen*

*Bu ikisi bir midir, benzer mi hiç hissiyat
Kimse bilmez kimlere neler sunacak hayat*

Kaynak : Gülîstan, Sadi-i Şirazî

Hak dostum hak.

"Söyledikçe sergüzeşti verir bezme letafet,
Dinle imdi bende-i âcizden hoş bir hikâyet

Zamanı evailde :

Payi tahtımız, Hazreti Sultan Fatih efendimizin bergüzarı şehri İslambol için taşı toprağı altın demişler ya, elhak doğrudur. Meselenin hakikati ne demişlerse hepsi doğrudur. Gece sabaha kadar nur yağar, gündüz akşama kadar da lanet yağar demişler bu da doğrudur. Bu şehri Güzin içre nice canlar can-bahşa bir rüzgar ile yelken açmıştır. Nice koç yiğitler batmanı yerden kalkmaz gürzü sallamış, kabzası avuca sığmaz pala savurmuş, altı kat manda gönünden mamul zırhı deler ok uçurmuş, uçurmuş da bu şehri bize yurt etmiştir. Ne söze sığar ne lafa gelir. Girizgahı yüz bin meddahı kocaltır da kıssanın endazesi guşa gelmez olur. Hüsnünden bahis açsak Nedim gibi, "bir şehri stanbul ki bi-misl ü bahadır / bir sengine yekpare acem mülkü fedadır" diyecek takatimiz olmaz.

Taşı toprağı altın diyerekten köyünü çiftini çubuğunu üç bebesini, altı aylık hamile zevcesini, gözlerinin ferî kaçmış babasını, beli iki büküm anasını kerpiç evin avlusunda toplu hâlde bırakmış, bu şehre gelmiş bir Kastamonulu âdem vardı. Adı Abdülfettah olmasına rağmen herkes onu Kastamonulu diye çağırırdı.

Kastamonulu, şehri İslambol'a geldiğinde epey bir müddet ne yapacağını bilemez hâlde ortalıkta dolaştı durdu. Şalvarının üzerine sardığı alacalı kuşağına diktığı para kesesinden her gün bir Mecidiye çıkarıp somun ekmeğine soğanı katık edip karnını doyurmakta sonra cami kenarlarındaki sebillere yanaşıp susuzluğunu gidermekteydi. Her gün mecidiyeler noksanlaştıkça yüreğini bir telaş bir korku sarmakta idi ki dile gelmez. Eyyam u heft rızkını temin eder bir iş aradı. Nihayet limana yanaşan Venedik gemilerinden yük boşaltmaya hamal aranır dediler yatıp kalktığı hanın diğer sakinleri. Bir hışımla limana koştu. Baktı gördü ki söylenen hakikattir. Derakap, sağa sola yüksek avazla emir buyuran kırmızı fesi sağ kaşına yatık adama yanaşıp derdini dermeyan etti. Adam şöyle bir süzüp "bakalım, dedi, gir şu yükün altına

hamallığı kolay zannedip altına giren çok adam gördüm ben. Amma öyle kolay değildir. Her şeyin bir ilmi vardır, gücün kuvvetin kâfi olsa da ilmini bileceksin" Kastamonulu garibin hamalbaşının afrasını tafirasını görececek hâli yoktu. Ya Allah, bismillah diyerekten girişti işe. Zor, oyunu bozar derler. Hamallığın ilminden irfanından ne olacak dedi, herkes bir yüklenirken o iki yüklendi, herkesin beş adımını o bir adımda geçti. Kendini harap etti amma hamalbaşının gözüne girmeyi de becerdi. Maişetini temine muvaffak olunca, gözüne fer, bitine kan geldi. Eh dedi, ey şehri İslambol, sen bu garip Kastamonuluyu hak ile yeksan edemeyeceksin. Göreceksin, ne yapıp edip bir kenarına ilişeceğim. Nasıl olursa olsun bir bezinin ucundan yapışıp bırakmayacağım.

Azimli adamdı vesselam. Dediği gibi de yaptı.

Vaktini zayi etmedi, şehrin azametli binalarının karşısına geçip aval aval seyretmedi. Her gördüğüyle ahbablık kurdu. Her baktığını merak edip öğrenmeye cehd etti. Düştüğü yerden bir avuç toprak alıp öyle ayağa kalktı. Bir gün limandaki ticaret vapurunu bitamamiha boşaltıp Eminönü'nde yattığı hana doğru yürümeye başlamıştı ki karşıdan "- Vay, Abdülfettah gardaşım" diyerekten koşan adamı gördü. Gelen uzaktan hısımlı olan hemşerisi Hasan'dı. Sarılıp hal hatır ettikten sonra her biri kendi macerasını anlattı. Hemşerisi şehre geleli on yıl olmuştu. Fasilasız görüp geçirdiklerini tahkiyeden sonra sözü hitama ererken dedi ki; "En son rahata erdim, dediğim Paşa Hazretlerinin köşkünde bahçivanlık etmedeyim ki değme keyfime. Yemediğim ardımda yediğim önümde. Paşa hazretlerinin mutfağı da gönlü de gani. Her ne kadar onu görmüşlüğümüz yoksa da kalfasından biliriz. Kalfa dedimse hafif belleme. O da yarı paşa sayılır. Her şey ondan sorulur. Köşkün haremlğine de girer, selamlığına da. Paşa hazretlerinin hem vekilharcı, hem sırdaşı, hem eli ayağıdır. Her şey ondan sorulur, o emretmedikçe köşkün bahçesindeki ulu servilerin, çınarların yaprağı kıpırdamaz."

Bizim garip bunları hem dinledi. Hem içi gitti. Navlun boşaltmaktan belim iki büküm olup gidecek, bana da böyle bir devlet kuşu konmaz mı

acep diye içinden geçirmişti ki, müstecap dakikaya tesadüf ettiğinden, hemşerisi dedi ki;

- “Baka hele gardaş, seni Hızır Aleyhisselam çıkarmış ola karşıma, öyle başım sıkıştı ki bilemezsin.”

- “Hayırdır?” diye merakla sordu.

- “Hayır sayılmaz. Köyden haber geldi. Babam ölmüş. Gardaşlarım, emmimoğulları, bibim çocukları vereseye oturmuşlar. Köye gidip gelmem gerek. Amma velâkin bahçıvanlığı bırakıp da gidemem. Gidersem geldiğimde bu devleti bulamam. Ben köye gidip gelinceye yerime bakacak helal süt emmiş birini arardım. Seni gördüm. Eğer he dersen, sana da bana da ne iyi olacak”

- “He demesine derim de...”

- “Sen he de, ardını bana bırak, elbet emeğin ne ise onu veririm, hayrına olmaz böyle şeyler. Hakkını bitamam veririm, gönlünü de hoş eder, helallığını da alırım.”

- “He demesine derim de...”

- “Sen he demeşsen kim he diyecek, hem hısım hem hemşeriyiz, sen he de ben bu iyiliğinin altında kalmam, bu şehirde artık seni koruyan kollayan bir arkan olur.”

- “He demesine derim de...”

- “E, uzatma daha, söylenecek başka ne kaldı?”

- “He demesine derim de, bahçıvanlık nedir? Nasıl yapılır? Köşke girip çıkana nasıl hitap edilir? Bunları bilemem. Kaş yapayım derken göz çıkarır, bir halt eder, senin işini de berbat ederim.”

Onun bu haklı endişelerini dinleyecek hâli yoktu. Köşke doğru yürümeye başladılar. Bizim garip, uzaktan şöyle bir görüp içini merak etmeye dahi cesaret edemediği gerçek bir köşkün kapısına gelince helecandan zangır zangır titremeye başladı. Amma işler de onun farkına varamadığı bir hızla olup bitmişti. Kalfa efendinin huzuruna çıkışları, onun uygun görmesi, bahçenin içindeki barakada yatacağı yeri göstermesi, alet edavat takım taklavatın yerlerini, hangisinin ne işe yaradığını, günün hangi saatinde nelerle meşgul olacağını öğretmesi birkaç saatin içinde olup bitmişti.

Bizim garip Kastamonulu barakanın içinde yalnız

başına kalıp da yatacağı şiltenin üzerine oturunca kendi kendine mırıldanmaya başladı.

- “Eee, işte dediğin gün geldi Abdülfettah Efendi, haydi bakalım, görelim seni. Bu devlet kuşu insanın başına bir kere konar. Tuttun tuttun, eğer tutamadınsa yallah limanda hamallık etmeye. Girersin yüz batmanlık balyanın altına, belin iki büklüm, hamalbaşının gözüne gireceğim diye seğirtir durursun. Amma velâkin, gözünü açar, göze girer, acar olur, mahareti geçirirsen eline, Hasan’dan neyin eksik? Sende olursun bir bahçıvan Abdülfettah Efendi.”

Gel zaman git zaman bizim garip Kastamonulu, kendinin bile tahmin edemeyeceği kadar marifet kesbetti. Hemşerisi Hasan geciktikçe gecikti. Ama onun umurunda bile değildi. Keyfi neşesi yerindeydi. Yeni ahbaplar edinmişti. Komşu köşkerin bahçıvanları, aşçıları, seyisleri, yamakları kimleri varsa onlarla hemhal olmuştu. Paşa hazretlerinin köşkünde bahçıvanlık etmenin her imkânından faydalanmıştı. Paşa hazretlerinin devlet-i âliye’de mevki mansıp sahibi biri olduğunu hatta Padişahımız efendimizin bile huzuruna çıkabildiğini öğrendikten sonra daha bir merakla onu görme gayretine düşmüştü. Tabi asıl meselesi kendini ona göstermek idi. Eğer bir gün Paşa hazretlerine görünür onur iltifatı şahanesine mazhar olursam değmeyin keyfime. İşin asıl sahibi geldikten sonra da köşkte kalmanın, işe devam etmenin bir yolunu bulurum diye düşünmekteydi.

Öncelik işi iyi yapması, mahir olmasıydı. Sonra bu şehirde nasıl yaşanır, kiminle nasıl konuşulur, kime nasıl hitap edilir onları öğrenmesi lazımdı. Bu iş bahçe kazmak, çiçeklerin kurumuş yapraklarını, yere dökülenleri toplayıp etrafı temizlemek kadar kolay değildi.

Paşalar, vezirler, nazırlar, vekilharçlar, kalfalar, efendiler, beyler, tüccardan eşraf, ecdadı ağa, soydan mevkii bâlâ, küçük efendiler, nazenin hanım efendiler, kadın efendiler, bey efendiler, devleti âliye’de mansıp sahipleri, yaverler, kâtipler, zabıtlar. Say babam say, ne ucu var ne bucağı. Ayrıca bunlara birden hizmet edenler; seyisler, bahçıvanlar, aşçıları, yamaklar, beslemeler, bekçiler, sepetçiler ve diğerleri. Hepsi çok karmaşık. Kimin altta kimin üstte olduğunun mektebi yok ki gidip

de müderrisinden ders okuyup belleyesin. Hâlbuki köyde her şey ne kadar basit ve kolaydı. Sağa baktın, Amad ağa, Hüsen ağa, Ali, Veli ağalar. Sola baktın sarıkız, boz eşek, ahır kapısı, tezek kokusu, keçi tersi, koyun gübresi, sabi sibyan. En iyisi kimi görsen bir temenna çakıp “ağam” demek diye çare buldu kendince. Gelene ağam dedi gidene paşam.

Cuma selamlığı diye bir şey varmış, padişahımız efendimiz orada taba-i şahanesine görünür imiş. Devletin büyük ricali de dâhil Müslim, gayrı Müslim, ecnebi, yedi sülalesi İstanbullu kim varsa oraya toplanır seyr-ü temaşa eylermiş dediler. İçinde bir merak kıvrandı. Nasıl etsem de oraya kadar bir gitsem, ahalinin arasına karışıp ben de seyr-ü temaşa etsem dedi durdu. Nihayet suratı asık kalfa efendinin yumuşak bir tarafını bulup izin kopardı. Araya sora, yokuşları tırmanıp, dar sokaklardan geçerekten Cuma selamlığı olan mahalle geldi. Bir geldi ki ne görsün, duyduğu işittiği ne varsa hepsi bir miktar noksan imiş. Bu ahalinin kesretini, bu mahşer gününü nakletmeye lisan yetmez imiş! Kimin önüne geçip de yola yakın bir yerde duracak, kimden müsaade isteyecek! Yolu kalabalığın arasından birazcık gören dulda bir yer bulup beklemeye başladı. Ahalinin uğultusu kesilince o da dikkatini daha bir toplayıp herkesin baktığı yere dikti gözlerini, hiç ayırmamacasına. Aman ola ki gafletimize gelip de kaçırmayalım diyerek. Hakikatte bütün ahali sesini değil, nefesini bile kesmiş pürdikkat beklemekteydi. Nihayet taş döşeli yoldan bir çifte küheylanın nal sesleri duyuldu. Nal sesleri yaklaştı, yaklaştı. Sonra küheylanların güneşte simsiyah parlayan yeşelleri görüldü. Altın süsleri sapsarı parlayan payton araba yavaşça süzülüyordu. Siyah meşin tentesinin hemen altından başlayan pencereden belli belirsiz, zayıfça bir baş görüldü. Sonra hemen kayboldu. Öylesine karanlık bir gecede mehtabın yüzünü örten siyah bulut gibi geçiverdi araba. Parlak koşumları şakırdayan muhafız alayının düzenli atları geçmeye başladı peşinden. Bizim garip Kastamonulu padişahımız efendimizi gördü mü görmedi mi anlayamadı. Biri sorsa gördün mü diye, gördüm diyecekti muhakkak ama nikâhının üzerine yemin et dese o yemini edebilir miydi? Düşündü bilemedi. Yine de büyük saadetti burada bulunmak ona göre, hayırlı bir işti. Bundan sonrasına baktığında umutla dolacağı, bundan

öncesine hayıflanmayacağı bir hisse mağlup oldu.

- “Hey koca Abdülfettah!” dedi kendi kendine. “Kaderinde bu günleri de görmek varmış. Padişahımız efendimizin Cuma selamlığını temaşa etmek bile nasip oldu ya sana. Artık ölsen de gam yeme. Bir gün köye dönersen, çoluğuna çocuğuna, akrabana, akranına, ahabına anlatacağın ne çok şey yaşadın sen be hey garip Kastamonulu!”

Köşkün bahçesindeki barakasına dönüp kırk yamalı şiltenin üzerine uzandığında gözlerini kırık tahtaların arasındakendini seyreden budaklaradikti, daldı gitti. Buradaki büyüklüğü idrake yetmeyen kasir akılla para biriktirmekten başka çaresinin olmadığını düşündü. Para kesesindeki mecdiyeleri her akşam dikkatle sayıyor, hiç harcamadığı hâlde daha bir sarı altın lirayı bulamadığını görüyordu. Yemek köşkün mutfağından geliyordu. Üst baş dersin, kalfanın eskileri yetip de artmıştı. Her Cuma günü haftalığını noksansız avucuna koyuyorlardı. Bunlara rağmen daha bir sarı altın lira alacak durumda değildi. Bu işin çalışmakla olmayacağına kanaat getirdi. Ne yapıp etmeli, alıp satmalı, paranın nasıl kazanıldığına dikkat etmeli, elalem ne yapıyorsa onları taklit etmeliydi.

Artık işinin arasında kimlerin nasıl para kazandığına dikkat eder olmuştu. Her sabah köşkün bahçe kapısının önünden geçen yoğurtçuyla ahbab oldu. Ne kadar yoğurt sattığını, kaç tane ineği olduğunu sordu, soruşturdu. Yolunun üzerindeki aktar dükkânındaki tepir sakallı hacı suratsız tekiydi. Sorduğu sorulara pek cevap vermedi. Hatta yüz vermeyip ne alacağını sordu. Pek bir şey almaya heveskâr olmadığını fark edince zencefil karıştırılmış bal satmayı teklif etti. Asıl aksatanın Kapalı Çarşı, Mısır Çarşısı gibi büyük arastalarda olduğunu öğrenmişti. Artık boş vakitlerinde, bezzazları, Acem halısı satan, akide şekeri döken, hububatları doldurdukları çuvalları kapının önüne dizip avuçlayıp karıştıran tüccarları gözlemeye başlamıştı.

Yolunun Sultan Ahmet Meydanı'na düştüğü bir gün ortada birikmiş ahaliyi görüp merakla yanaştı. Panayır kurulmuştu. Tel cambazları, ateşbazlar, orta oyuncular, karagözcüler, sanatlarını icra ediyor, bağırıyla ahaliyi kendilerini seyretmeye davet ediyorlardı. Çocuklarının ellerini tutmuş nice

adamlar birinin önünden diğnerinin önüne gezip durmaktaydılar. O da biraz şaşkın biraz meraklı ne olup bittiğini anlamaya çalışarak gezinmeye başladı. Ne yapıyorlar ve neden yapıyorlardı?

Kalabalık kahkahalar atarak bir adamın etrafına toplanmış, yaptıklarını seyrediyordu. O da yanaştı. Yanında adamdan belki beş misli büyük bir ayı vardı. Adam zaten ufak tefek, kara kuru bir şeydi. Ayının cesametinin yanında iyice küçük görünüyordu. Önce ayının bir pençe ile adamcağızı ikiye ayıracağından korkarak baktı. Fakat sonradan ayının uysal bir kedi yavrusu gibi, küçük adam ne derse onu yaptığını görünce merakı ve hayreti arttı. Dikkatle seyretmeye başladı. Ayının burnuna takılı bir demir halka vardı. Halkanın ucuna bir zincir takılıydı. Zincir uzuncaydı ve diğner ucu adamın bileğine dolanmıştı. Elinde zilli bir def vardı. Defini çalışıyor ve ayağı doğru konuşuyordu:

- “Haydi, kocaoğlan, göster bakayım, hamamdan çıkmış kocakarı, soğukluktaki sedire gelince ne yapar?”

Adamın sorusunu duyan ayı, yere uzanıyor, ellerini ve ayaklarını havaya kaldırıyor, rahatlamış bir kocakarı edasıyla sağa sola sallanıyordu. Onun sallantısına adam elindeki defi zilleriyle beraber çalarak eşlik ediyordu. Etraftaki kalabalık, çoğunluğu çocuklardı ayının hareketlerine gülüyorlardı. Ayı sahibinin her söylediğini anlıyormuş gibi taklit ediyor, etraftaki ahalinin gülüşmeleri her seferinde artıyordu. Nihayet adam “Haydi bakalım ağalar, küçük beyler, bu kocaoğlan sizi eğlendirdi siz de ona biraz yardım edin, ihsanda bulunun” diyerekten elindeki defi ahaliye uzatıp aralarında dolaşmaya başladı. Ahali küçük paralar atıyordu defin içine. Her para düştüğünde adam defi şöyle bir sallıyor, defin zillerinden çıkan ses atılan paraların sesiymiş gibi çıkıyordu. Bizim garip Kastamonulu def kendi önüne geldiği zaman epeyce canı sıkıldı. Ama utanma pazarına para kesesini yavaşça çıkarıp istemeye, istemeye bir mecdiye uzattı. Sonra kendisine kızmaya başladı. Bir bu eksikti diyordu kendi kendine, sana ne gerek ulan hödük, elalemin ayısını neyin taklidini yaparsa yapsın. Oradan uzaklaştı. Ama biraz ilerde daha fazla bir kalabalık vardı. İçinden ne kadar mücadele ettiyse de dayanamadı. Bu sefer oldukça uzaktan ne olup bittiğini anlamaya çalıştı.

Adamın biri avazı çıktığı kadar bağırıyordu.

- “Gelin ey ahali, buraya gelin! Dünyada eş menendi görülmedik bir şey göreceksiniz. Öyle bir şey ki bu, akşam hanelerinizde yarın medarı maişet yerlerinizde, eşinizde, dostunuza ahbabınıza anlatmakla bitiremeyeceksiniz. Gelin buraya gelin. Gelin de Cenabı Hakk’ın neler yarattığını görün. Gelin, buraya gelin. Gelin de insanın dilinden anlayan, sorduğun soruya cevap veren merkebi görün”

Kastamonulu “önce ayıcı soydu milleti şimdi de bu merkepçi soyacak. Amma bu sefer olmaz, maymun gözünü açtı. Metelik vermem. Değil sorduğum soruya cevap vermek, benimle kelimetse dahi metelik vermeyeceğim” diye kendi kendine epeyce telkin verdi. Amma merakını gemleyemiyordu.

Ağzında bir tutam otu kemirip duran bu boz eşeğin nasıl olup da sorulan sorulara cevap vereceği merak edilmeyecek gibi değildi. Eşeğin sahibi bağıra çağıra kalabalıktan birini soru sormaya ikna etti.

- “Bak, dedi. İsteddiğin soruyu sor, sorduğun sorunun cevabı evet veya hayır şeklinde olmalı. Bu akıllı, bu söyleneni anlayan merkep, eğer cevap evet ise kafasını bir defa sallarsa, hayır ise iki defa.”

Yanaşan adam, tereddüt içinde, biraz da mahcubiyetini gülümsemesinin ardına saklamaya çalışarak;

- “Hey arkadaş, diye bağırıldı, sen merkep misin?”

Merkep kafasını bir defa yukardan aşağıya salladı. Kalabalık şaşkınlık içinde gülmeye başlamıştı. Adam da gülüyordu. Eşeğin sahibi de. Tekrar bağırıldı:

- “Peki, senin yanında duran adam merkep mi?”

Eşek bu sefer kafasını iki defa salladı. Hem gülüşmeler hem hayret nidaları iyice artmıştı.

- “Peki, ben adam mıyım?”

Bir defa başını salladı. Bugün günlerden Pazar mı? İki defa. Peki, Cuma mı? Bir defa. Aaa vallahi bildi nidaları arasında bu garip mükâleme devam edip gidiyordu. Kastamonulu acaba işin hilesi

nedir diye merak ve şaşkınlık içinde olan biteni seyredirken gözleri kalabalığa takıldı. Her yaştan insan vardı. Ekseriyeti babalarının ellerinden tutmuş sabilerdi. Herkes yüksek sesle gülüyor, sorulara dışarıdan kendileri de bir şeyler ilave ediyorlardı. Gözüne on beş yaşlarında genç irisi bir çocuk takıldı. Hırpani kıyafetinden dışarıdan birisi olduğu anlaşılıyordu. Kafasındaki gelişigüzel sarılmış kirli sarıktan medreseye yeni başlamış bir softa olduğu belliydi. Kastamonulunun dikkatini çeken çocuğun gözlerindeki bakıştı. Ağladı ağlayacak gibi dese değil. Eşek kendilerinin çalınmış eşeği de onu tanımış gibi dese değil. Hiddetinden gözlerinde şimşekler çakıyor dese, evet, bu biraz daha uygundu. Demeye kalmadı çocuk ileri çıkıp eşekçinin yanına geldi. Bir bozukluk uzatıp eşeğe soru sormaya başladı. Ahali eşeği bırakmış çocuğun yaptıklarına dikkat kesilmişti.

- “Sen İstanbullu musun?” diye başladı çocuk. Eşek iki defa başını salladı. “Rumeli’nden misin?” Yine iki defa. “Anadolu’dan mısın?” İki defa. “Arabistan, Bağdat, Mısır, İran, Kıbrıs, Hanya, Konya” eşek hepsine hayır diyordu kendi lisanınca. “Merzifon mu?” buna bir defa başını sallayarak evet demiş oldu.

Ahali gözünü kırpmadan olanı biteni seyrediyordu. Eşeğin Merzifon’a evet demesi hepsini coşturmuştu. Gülerek, yüksek sesle takdir nidaları çıkararak, alkışlayarak teşci ediyorlardı. Ama çocuğun hiddeti ne hikmetse azalacağına daha artıyordu. Bu sefer gürültüden pek anlaşılmayan bir soru sordu. Ama Kastamonulu soruyu duymuştu. Çocuk eşeğe “bu memleketin altını üstüne getirecek kudrette biri var mı?” diye sormuştu. Eşek buna evet manasına kafasını bir defa sallayarak cevap verdi. Çocuk “Bu adam şimdi nerede, Edirne’de mi?” diye devam etti sorusuna. Hayır. “Bağdat’ta mı?” Hayır. “Beyrut, Kudüs, Mısır, Şam, Halep mi?” Hepsine hayır. “Peki, İstanbul’da mı?” Evet. İstanbul’un neresinde, Sarayda mı? Hayır. Fatih, Sarıyer, Edirnekapı, Eminönü, Galata” İstanbul’un semtlerini teker teker sayıyor, o saydıkça eşek hepsine kafasını iki defa sallayarak hayır cevabı veriyordu. Sultanahmet mi? Sorusunda, evet manasına bir defa salladı kafasını. Peki, Sultanahmet’in neresinde, Beyazıt çıkışında mı? Hayır. Kadırga girişinde mi? Hayır. Meydanda mı? Evet. Burada mı?

Birden hiç beklenmedik bir şey oldu. Eşek kafasını sallayarak soruya cevap vermeden çocuk atılıp eşekçiyi altına aldı. Eşekçi hiç beklemediği bu saldırıya karşı korunmasızdı. Zaten ufak tefek bir adamdı. Çocuk ise genç irisiydi. Daha da garibi çocuk bir cinnet hâlindeydi. Öldüresiye adama vuruyordu. Ahali ne olduğunu anlayamamış, şaşkıncı. En dikkatli takip edenlerden biri Kastamonuluydu. Kısa bir şaşkınlıktan sonra iki adımda çocuğa yetişip eşekçinin üzerinden çekmeye yeltendi. Çocuk dönüp ona da vurmaya başladı. Ama gücü Kastamonuluya yetmiyordu. Gücüne falan aldırıldığı yoktu. Gözünü kan bürümüş gibi saldırıyor, tırnaklarıyla tuttuğu yeri koparmaya çalışıyor, tekmeler savuruyordu. Eşekçide doğrulmuştu. İki kişi zapt edemiyorlardı. Ahaliden de birkaç kişi müdahil oldu. Gelenlerden bir tanesi tutmak yerine tekme tokat dövmeye başladı. Çocuk aldığı darbelere de bana mısın demiyor, kim denk gelirse onu tırmalıyor, vuruyordu. O hercümerci uzaktan gören iki bekçi, koşarak geldi. Duruma müdahale ettikten kısa bir zaman sonra olan biteni anladılar, çocuğu derdest edip zaptiye karakoluna doğru sürüklemeye başladılar. Bir tanesi başını çevirip, Eşeğin sahibiyle, Kastamonuluya

- “Siz ikiniz de gelin peşimizden, biriniz şahit, biriniz mağdur, ifadenizi zapta geçireceğiz” dedi.

Kolcu başı, pala bıyıklarının ucunu çengel gibi yukarıya doğru büktürmüş, sesi kalın, gözleri keskin, iri vücudu, belindeki büyük revolveri ile heybetli bir adamdı. Kastamonuluya dönüp;

- “Sen anlat bakayım nedir mesele?”

Dediğinde bizim garibin içi titremiş, adamın gözlerinin tam içine gözünü kırpmadan bakışından ürkmüştü. Sanki “sen ne anlattırsan anlat ben hakikati şimdi anlarım, hatta senin içini bile görebilirim” der gibi bakıyordu. Bizim garibin her ne kadar korkacak bir şeyi yok ise de kolcu başının heybetinden telaşa düşmüştü. Eli ayağına, dili damağına dolanarak anlattı. Ses bir daha ve daha da heybetli gürledi;

- “Kimsin sen, neyin nesisin, kimin fesisin, nerden geldin, orada ne işin vardı?”

Bizim garip bu sefer ağlayacak hâle geldi, nerden geldin sorusu, bu adamın onu geldiği köye kadar geri gönderecek kudreti olduğunu aklına getirince sesi titremeye, dudakları iradesi dışında

oynamaya başladı. Bir müddet dişleriyle dudaklarını ısırp bekledi belli etmeden. O müddet içinde hızla düşündü ve şu karara vardı.

- “Evvla ilk yapılacak şey aczimi belli etmemektir. Sonra korkumu saklamalı. Belki bu adamın vereceği zarardan böyle kurtulurum. “

Sesini kalınlaştırmaya çalışarak;

- “Ben, dedi, Paşa hazretlerinin bahçıvanıyım”

Sözünün tesiri umduğundan daha çabuk ortaya çıktı. Kolcu başı kısa bir bekleyişten sonra,

- “Sen şöyle geç bakayım, diğerlerini buraya getirin” diye bağırdı bekçilere.

Eşekçi ağlayasızlaya derdini anlattı. Yalvarayakara kendisinin hiçbir suçu olmadığını aha bu yanında duran çocuğun cinli olduğunu davacı olduğunu tekrarlayıp duruyordu. Kolcu başı o ana kadar hiç önemsemediği çocuğa dönüp diğerleri gibi sorular sordu. Çocuk hiç birine cevap vermiyordu. Gözlerini adamın gözlerine dikmiş öylece bakıyordu. Ne yaptığına pişman görünüyordu. Ne de kolcu başının heybetinden etkilenmiş. Kastamonulu çocuğun duruşundan kolcu başına da hücum edeceğini düşündü. Kolcu başı fazla uzatmadan “yıkın falakaya şu teresi” dedi. İki bekçi duvarda asılı duran kayışlı sopaya uzandıklarında kapı dövülüp içeriye uzun boylu, sarıklı, cübbeli gençten bir hoca girdi. Selam verdi, kendini tanıttı. Çorlulu Ali Paşa Medresesinin hocalarından biri olduğunu söyleyince Kolcu Başı hürmet gösterdi. Hoca çocuğun yeğeni olduğunu, kendisine emanet edildiğini köyünden daha yeni geldiği için şehrin adabını, erkânını bilemeyeceğini, fakat suiniyeti olmadığını söyledi.

- “Yani dedi komutan, bu velet bildiğiniz dağlıdır. Dağdan inmedir sözün özü, benim yanımda medresede ilim tahsil eder, ola ki kabiliyeti varsa, dağlılıktan kurtula, ilim irfan sahibi ola diye gönderilmiştir, emanetimdir, siz bu seferlik bana bağışlayın, bu eşek marifetiyle harcını temin eden ağanın da gönlünü hoş ederim. Bir daha böyle bir vukuati olursa o zaman cezasını bizzat ben kendim veririm” diyerek epey dil döktü.

Kolcu Başı Hocaya hürmetini izhar edecek şekilde bekçilere işaret etti. Çocuğu yere yatırmış ayaklarını kalın sopanın meşinlerinden geçirip havaya kaldırmış durumda bekleyen bekçiler

falakayı söktüler. Çocuk ayağa kalkıp üstünü başını şöyle bir toparlayıp kapıya yöneldi. Hâlinde ne pişmanlık ne minnet duygusu vardı. Medreseli hoca yeni bir vukuat olmasın diye aceleyle bir temenna çakıp çocukla beraber dışarı çıktı. Kolcu Başı bekçilere dönerek;

- “Bu eşekçiyi de çıkarın dışarı, molla üç beş kuruş versin bu adama, adam helallığı vermeden salmayın o teresi” dedi.

Kastamonulu ben ne olacağım demek için biraz kıpırdadı. Kolcu Başı;

- “Sen hele bekle, seninle daha çok işim var, bu mesele pek de mühim değildi. Asıl seninle meselemiz daha mühim” dedi.

Kastamonulu Abdülfettah’ın o günden sonra hayatı üç parçaya bölündü. Birincisi hısıminın yerine girdiği Paşa Hazretlerinin köşkünün bahçıvanlığını devam ettirmektir. Hısımı geri dönmüştü. Ama artık köşkün bahçesi Kastamonuludan sorulurdu. Onun tekrar aynı işi yapması mümkün olmadı. Kendine bir başka iş bulup çalışmaya başladı. Bir zaman iki hemşeri hiç konuşmadılar, küs durdular. Sonra konuşmaya başladılar. Sonra birbirlerine işleri düştükçe görür oldular. Hatta birinin diğerinin yerine geçip işi tamamen eline geçirdiğini unuttular bile. Hayatının ikinci bölümündeki meşguliyeti, kolcu başının verdiği talimatları yerine getirmektir. Kolcu Başı Yusuf Ağanın yapıp ettiklerine önceleri akıl sır erdiremedi. Konuşurken kelamı en kısa yoldan söylerdi. Çok az konuşurdu. Çok şey sorardı. Merak etmediği hiçbir şey yoktu. Ne zaman ortaya çıkacağı, ne zaman ne söyleyeceği asla belli olmazdı. Bazen seher vaktinde, bazen öğle ezanı okunurken, bazen, gecenin yarısında hiç beklemediği yerlerde ortaya çıkar, soracağını sorar, söyleyeceğini söyler sonra ortadan kaybolurdu. İşin o merhaleye gelmesi de çok kısa sürmüştü. Panayır yerindeki arbededen sonra onu bırakmamış hakkında ne var ne yoksa öğrenmişti. Birkaç zaman sonra tekrar ortaya çıkmış ufak tefek bir şeyler sormuş sonra avucuna bıraktığı üç beş kuruş harçlığı almamasından çok memnun olmuştu.

- “Seni takip ettim. Hoşuma gittin. Sağlam adamsın. Garipsin. Bu şehirde tutunmaya çalışıyorsun. Ama bunu tek başına yapamazsın. Eğer söylediklerimi noksansız yapmayı kabul eder, sözümden çıkmaz ve ağzını sıkı tutar, benden işkence

etseler dahi söz etmemeyi taahhüt edersen seni bay ederim” demişti.

Kastamonulunun her teklif canına minnetti. Tereddütsüz kabul etti. O günden sonra zaman zaman korksa da Kolcu Başı Yusuf efendiden hep fayda gördü. Asıl sağlam adam oydu. Ne yaptığı maksadının ne olduğunu da umursamadı. Adam, yoğurtçunun kaç okka yoğurt bıraktığını, bahçedeki çiçek tarhlarına döktüğü gübreyi nereden temin ettiğine kadar ne varsa her şeyi soruyordu. Belli ki kendisinin aklının ermediği bir işi bir gayesi vardı. Onun bu hâli Kolcu Başı Yusuf Ağanın takdir ettiği bir şeydi. Sormadan, merak etmeden kayıtsız şartsız itaatti istediği. Barekallah, Kastamonuluda bunun fazlası vardı. Becerikli sayılacak kadar aksatmadan talimatları yerine getirdi. Daha çok onun merak ettiği şeyleri öğrenmesi talimatını veriyordu. O da tereyağından kıl çeker gibi öğreniyor sonra öğrendiklerini noksansız aktarıyordu.

Kastamonulunun hayatının üçüncü bölümü cebini doldurmaktı. Sadece bahçivanlıkla para biriktiremeyeceğini işin başından anlamıştı. Ne yapacağını ise Kolcu başından öğreniyordu. Adam çengel bıyıklarından daha fazlasıydı. Sırf akıldı. Onun düşünmesi mümkün olmayan şeyler öğretiyordu. Mesela yaptığı her işten üç beş kuruş cebine atacak bir fazlalık bulup çıkarmayı o öğretmişti. Yoğurtçuya bahçenin otlarını satmış, onun karşılığında gübre getirtmişti. Kalfadan aldığı gübrenin parası onun cebine kalmıştı. İş ilerledikçe cebine attıklarını azımsamaya başladı. Kalfanın çarşı Pazar işlerine gözünü dikti. Bir fırsatını bulunca köşkün ihtiyaçlarını da o görmeye başladı. Kime ne lazım olursa Kastamonulu ne yapıp edip buluyordu. Bulamadığının yerini Kolcu başından öğreniyordu. Her bulup aldığından küçük kârları cebine atıyordu. Haremlikten gelen talepler en kârlı olanlardı. Günlük mutfak alışverişlerinde kâr yok denecek kadar azdı. Her gün aksatmadan saydığı parası biriktikçe içini güvenle beraber huzursuzluk da sarmaya başladı. Kolcu başına meseleyi açtığında bir çare bulacağından emindi. Ama kolcu başı hiç sesini çıkarmadı. Bir hafta sonra buluştuklarında peşinden gelmesini söyledi. İzbe bir yerde büyükçe bir binanın kapısını anahtarla açtı. İçeri girdiler. İçerisi bir evin avlusu kadar genişti. Muhkem bir yerdi. Anahtarı ona verdi.

- “İstendikçe alma dedi ona. İstenecek şeyleri

tahmin et, burada biriktir. Seninle ortağız bundan sonra. Nerede ne ucuzsa ben sana haber veririm. Sen gider alır burada saklarsın. İstendiği zaman gelir buradan alır değeri üzerinden verir, paranı alırsın. Paranı da üzerinde taşımamış olursun. Para olarak saklama, hem değeri azalır, hem çalınır, bir aksilik olur, kaybedersin.”

Artık işi sadece köşkten istenen şeyleri bulup getirmek değildi. İşe yarar, ihtiyaç olur diye düşündüğü ne varsa satın alıp deposuna getiriyor orada biriktiriyordu. Limandaki eski hamal arkadaşlarına somun götürmüş, gelen malları kendisine haber vermelerini istemişti. Vapurlardan indirilen kumaşların, ipek dokumaların, halıların, bezlerin hepsinden haberdardı. Sıkışıp da mallarını elinden çıkarma derdine düşmüş tüccarlardan da haberdar oluyor, işe yarar gördüklerini deposuna taşıyordu. Kolcu başı, mevkisini kaybetmiş, sürgün edilmiş vezir, vüzeranın, âlimin, ulemanın haraç mezat satılan eşyasından haberdar oluyor, Kastamonuluya yeri tarif ediyor, yok pahasına satılan ne varsa bu iki ortağın eline geçiyordu. Şamdanlardan el yazması Kuranı kerimlere, antika saatlerden, tüfeklere, kitaplardan kaftanlara kadar ne varsa.

Sonra bunları en az aldıklarının iki misli fiyata elden çıkarıyorlardı. Yeni paralar kazandıkça yükte hafif pahada ağır işlere merak sardılar. Mücevherat, inci, mercan, yakut gibi değerli taşlar daha çok ilgilerini çekmeye başladı.

- “Ağam dedi sermayemiz yerinde elhamdülillah, Kapalıçarşı’da bir dükkân tutsak da sadece bu ticaret işine mi baksak acaba?”

Kolcu Başı Yusuf aniden gazaba gelip bizim garibin boğazına sarıldı. Parmakları öylesine güçlüydü ki garip Kastamonulu bir anda neye uğradığını şaşırılmış, değil mücadele etmek, kurtulmak, direnme bile göstermeden nefesi kesilmişti. Gözleri yuvalarından fırladı. Dili dışarı çıktı. Boğazından hırıltılar geliyordu. Öylece kaldı. Kolcu başı, yavaş yavaş parmaklarını açınca onun da boğazına hava girmeye başladı. O sessiz adam gitmiş yerine gözünü kırpmadan insanı boğup atacak bir canavar gelmişti.

- “Bir daha, sakın bir daha fikir ileri sürmeyeceksin. Ben söylemeden hiçbir şey yapmayacaksın. Bizim işimiz ticaretten senin içine

tükürdüğüm üç beş kuruşu cebine atmandan çok daha önemli. Anladın mı? Anladın mı?”

Kastamonulu konuşmaya yeltendi ise de sesi çıkmadı. Sadece kafasını sallamakla iktifa etti.

Allah seni kahretsin Kolcu başı namussuzu! Neredeyse canımızdan olacaktık. Yaptığımız iş de kazandığımız üç beş kuruş da şöyle dursun. Canımızdan ola yazdık, canımızdan aziz ne var ki? Demek ki o sessizliğin arkasında bir katil saklıymış. Hey garip Abdülfettah, ne işin vardı böyle ne idüğü belirsiz adamlarla? Yaptığı iş her şeyden mühimmiş! Ne iş yaparsın ki sen? Ne iş yaptığın belli mi sanki senin? Hangi iş paradan daha önemliymiş?

Kastamonulu köşke giden yokuşu tırmanırken bir taraftan hâlâ ağrıyan boğazını ovuşturuyor bir taraftan kendi kendine konuşuyordu. Kendi sorusuna kendi cevap arıyor ama bulamıyordu.

Ne iş yapıyor ki bu adam?

Adamın işi bilmekti. Bilgi topluyordu. Kastamonulunun ehemmiyetine aklının ermediği her bilgi bu adam için önemliydi. Mesela, Suratsız kalfanın besleme kızı taşlıktan geçerken sıkıştırdığını, besleme kızın buna pek de direnmeden kıkırdarak izin verdiğini söylemesi Kolcu Başı için önemliydi. Ama bizim Garibin bunu bilmenin onun ne işine yaradığına akli basmıyordu. Paşa hazretlerinin adının ne olduğunu bile merak etmemişti ki Allah'ın köylüsü. Kolcu Başına Paşa hazretlerine gelen gideni haber verirken laf arasında geçince farkına varmıştı. Adı neyine lazım olacaktı ki, Paşa hazretleri aşağı Paşa hazretleri yukarı, sanki adını bilince adıyla mı seslenecekti? Paşa hazretlerine;

- “ÜlenMahmut!” diye uzaktan bağırabileceği aklına gelince biraz ürktü, sonra işin gülünçlüğü aklına gelince kendi kendine gülmeye başladı.

“Ülen Mahmut!” ha, haşa, o saat bizim kelle eşik taşının üzerine düşer de dönmekten korktuğumuz köyün topraklı yollarını bile göremeyiz.

Vakit yatsıyı geçmişti. Köşkün bahçesindeki ezbere bildiği taş yoldan geçip barakasının önüne geldiğinde açıcı yamağıyla karşılaştı. Geredeli Yamak onun camiden geldiğini sanarak “Allah kabul etsin” dedi. Barakanın kapısına elini uzattığında kapının mandalının açılmış olduğunu gördü. İlk aklına gelen Geredeli yamağın barakaya girdiği oldu. Neden girsin ki? Çalınacak bir şey yok ki içerde, kırk yamalı

bir şilte işte hepsi o kadar. Biraz tedirgin lahavle çekerekten kapıyı itip içeri girdi. Karanlıkta bir başka nefesi hissetti. Korkuyla geri dönüp dışarı çıkmaya yeltendi.

- “Dur, korkma, benim” fısıltısını duydu.
- “Yusuf Ağam! Sen misin?”
- “Benim, sessiz ol, geç şu tarafa.”

Hay Allah müstehakını versin. Nereden çıktın? Daha biraz önce boğazımı sıkıyordun ne ara buraya geldin? İçeri nasıl girdin? Çaresi yok, bu namussuz herif, yarım kalan işini tamam etmeye geldi. Şimdi boğazıma sarılır, boğar atar beni buraya. Hay güzel Allah'ım! Ne yapsam?

- “Korkma, gel, ani bir haber aldım, ondan buradayım, korkacak bir şey yok” diye fısıltıyla devam etti.

Korkma öyle mi? Nasıl korkmam? Bizim Garibe Kolcu Başının fısıltısı yılan tıslaması gibi geliyordu. Buna rağmen kendini koruyacak veya karşılık verecek hiçbir şey yapmadan yanaştı. Uysal bir koyun gibiydi. Ne söylerse yapacak, her emre itaat edecek sadık bir bende gibi karşısına geçti. Gözleri karanlığa alışmıştı. Kolcu başının karanlıkta parlayan siyah gözleri, çengel bıyıklarına düşüyordu.

- “Bak, senin Paşa hazretlerine bu akşam önemli misafirler gelecek. Avluda arabaların girdiği yerde bekleyeceksin. Arabaların sürücüleri ile ahablık kurup gelenlerin adlarını öğrenip ezberleyip bana söyleyeceksin. Ben seni burada bekleyeceğim. Anladın mı? Korkulacak bir şey yok. Mesele acil ve mühim, sabaha beklemez bir mesele, anladın mı?”

Köşkün cümle kapısının önünde geniş bir avlu, avlunun tam ortasında mermer taşlarla bezenmiş küçük bir havuz vardı. Gelen misafir arabaları havuzun etrafında döner, sahibinin ihtiramla arabadan inışı beklenir, köşkün mabeyincisi misafiri merdivenlerin dibinde karşılar, onu iki basamak geriden takip ederek köşkün içine girinceye kadar peşinden giderdi. Bu arada arabacı arabadan inmiş olur, atların geminden tutup çekerek arabayı avlunun dışına çıkarır, arabanın basamaklarının iki tarafındaki lambaların ışığını kısar, atların yem torbalarını kafalarına asar, bir kenara çekilir, efendisi geri dönünceye kadar beklerdi. Kastamonulu hiç dikkati çekmeyecek şekilde havuzun temizliğiyle

meşgul oluyordu. Arabadan inen mevki makam sahipleri görüldüğünde ortalıktan kayboluyor sonra yavaşça arabacıların yanına yaklaşır “Kolay gelsin ağam” diyerekten sohbe başlıyordu. Son arabacıyla da sohbet edip biraz uzağa çekildi. Bir müddet bekledi. Gelen giden yoktu.

Barakaya döndüğünde Kolcu başını bıraktığı yerde bekler buldu. Adam sanki canlı değilmiş gibi o kadar saat hiç kıpırdamadan beklemişti.

- “Tamam, Yusuf Ağam, herhalde artık gelen olmaz. Noksansız saydım ve öğrendim gelenleri” dedi. Sonra saymaya başladı:

- “Serasker, Rıza Paşa, Adliye Nazırı, Mithat Paşa, hariciye Nazırı, Safvet Paşa, maliye Nazırı Yusuf Paşa, Ticaret nazırı, Mahmud Celaleddin Paşa, birde müsteşar, Said Efendiler, gelmişler.”

Kolcu Başu Yusuf Ağa mutadı dışında bu sefer sessiz kalmadı. Tedirgindi. Mırıldanır gibi kendi kendine konuşmaya başladı.

- “Senin Paşa Hazretleri, sadrazamlık mührünü aldı anlaşılın.” Dedi. Sonra Kastamonuluya dönüp:

- “Bu ne demektir bilir misin?” diye sordu. Ondan gelecek cevabı beklemeden devam etti.

- “Sadrazamlık mührünü aldı mı artık devletin en tepesine oturdu demektir. Her şeyin sahibi o olur. Onun iradesiyle işler tedvir olur. Her şey onun iki dudağının arasındadır artık. Padişahın sonra o gelir. Çoğu zaman Padişahın bile kudreti fazladır. Padişah ne yapar? Ona böyle mührü verip de ne hâlin varsa gör der bırakır mı? Bırakmaz. Devletin işine kimsenin akli ermez, hey benim Kastamonu kabağı garip adamım. Senin hiç ermez. Padişahın onun ipini seyip bırakmaz. Onun peşine de bir Kolcu Başu kulunu takar, aldığı nefesten bile haberdar olur.”

Kastamonulunun tek anladığı önemli bir şeyler olduğuydu. Yusuf Ağa bile itidalini kaybettiğine göre çok ehemmiyetliydi. Ama neydi, nereden gelip nereye giderdi, kimin evi yıkılır kapısı kapanır, kimin köşkü daha büyürdü? Bilmiyordu, bilemiyordu.

- “Sen şimdi tekrar çık, oralarda eğleş. Bu misafirler bir saate kalmaz çıkarlar. İhtimal ki daha sonra bir büyük daha gelecek. Eğer tahmin ettiğim misafir gelirse sonrasına sonra bakarız.”

Bizim Garip, artık iyice korkmaya başladığı Kolcu Başının yüzünden yukarı bakıyordu. Kolcu Başu neden bakıldığını anlamış gibi:

- “Yok. Bu gece uyku yok, uyuma yok. Dayanacaksın. Kalfa görür diye de korkma. Kalfa sana bir şey söylemez. Dolaş oralarda, misafir gelince bana haber ver” dedi.

Demek Kalfa da bunun adamıymış. Demek o suratsız herifin ses çıkarmaması, bahçıvanlıkta tutması bu yüzdenmiş. Her şeyi görür de görmezden, bilir de bilmezden gelirmiş. Kafası iyice karışmıştı. Fakat korkusu gittikçe azalmış, rahatlamıştı. Havuzun başına geldiğinde gören olur, burada ne işin var diye soran çıkar endişesi yoktu. Yine havuzu temizliyor, sağdan soldan bir şeyler topluyor, dışarı içeri girip çıkıyordu. Etraftakilerin hiç birinin dikkatini çekmeyecek kadar sakindi.

Misafirlerin çıkışları da girişleri gibiydi. Mihmandar, merdivenlerin basamaklarından aşağıya ininceye kadar takip ediyor, paytonun kısık lambaları açılıyor, kapılar artlarından örtülüyor, temennalar çakılıyor, ama hiç kimsenin sesi çıkmıyordu. Konuşmak zorunda kalırsa bile kısa, alçak sesle birkaç kelimele cümleler kuruluyordu.

Yarım saat kadar sonra yeni bir araba girdi köşkün bahçe kapısından içeriye. Arabacıya daha fütursuz yaklaşır sordu:

- “Kolay gelsin ağam, sizin işiniz de bizim işimiz de zor. Gecenin bir vakti oldu. Hâlâ çalışmaktayız” dedi. Arabacı pek konuşkan değildi. Ama o gevezeydi. Önemsiz bir şey soruyormuş gibi,

- “Kimi getirdin sen, hangi paşadır gelen?” diye sordu.

- “O Paşa değil” dedi arabacı.

- “Öyle mi buraya gelenler hep Paşa taifesinden olduğundan sordum. Bu akşam çok misafir vardı.”

- “Bu gelen paşa değil, Rus sefiri İgnatiev’dir”

- “Rus mu, sefir mi? Sefir ne demek ola ki”

Arabacı cevap vermedi. Kötü kötü yüzüne baktı. Kastamonulu anladı arabacının ne demek istediğini. “Sana ne ulan dağlı?” “Yürü git işine” diyordu. O da

cevap vermedi ama içinden yüzüne karşı “İyi peki, gideriz canım, iki yarenlik edelim dedik” demişti.

Kastamonulu derin uykusundan gözlerini açmaya yekinerek uyanmaya çalışıyordu. Önce nerede olduğunu, zamanın ne zaman olduğunu hatırlayamadı. Karanlıktı. Etrafı görmek için gözlerini zorlarken elleriyle de sağına soluna dokundu. Tamam, üzerinde yattığı şey kırk yamalı kirli şilteydi. Barakasındaydı. Ama ne zaman buraya gelip yattığını hatırlayamıyordu. Barakanın kapısının önünden fısıltıyla konuşan iki adamın seslerini duyunca kulak kabarttı. Artık iyice uyanmıştı. Olan biten rüya değildi. Hepsini sırasıyla yeniden hatırlamaya başladı. Sonunda Kolcu Başına bir türlü adını söyleyemediği son misafiri haber vermek üzere barakaya geri dönüşünü hatırladı. Rus geçiyordu, bir de sifil, değil, sefil değil, server değil, serdar yok, yok epeyce uzaklaştın dedi kendi kendine. Hah, sefir, ama adı neydi, mümkünü yok söyleyemem, i ile başlıyordu ama neydi? İb, ig, is, ir, iv yok olamayacak, çıkaramayacağım, kulun kölen olayım ağam”

Kolcu Başu kendisini eliyle iteklemiş, bir hücumla kapıya, oradan dışarı seğirtmişti. Sendeleyip doğrulmuş sonra, “elhamdülillah gitti be yahu” diyerek kendisini şiltenin üzerine bırakıvermişti. Bir iki saattir uyuyor olmalıydı. Dışarıdan gelen fısıltıya kulak kabarttı. Yeniden korkmaya başlamıştı.

- “Hey Koca Rabbim, bu gece bitmeyecek galiba, sen bu garip kulunu esirge yarabbi” diyerek kapıya yanaştı.

Dışarıdakilerden biri Kolcu Başu Yusuf Ağaydı. Diğerini tanıımıyordu. Besbelli kendisinin uyuduğunu görmüş sonra aralarında konuşmaya başlamışlardı. Uyandığını belli etmemenin daha doğru olacağı aklına geldi. Geri dönüp uyuyormuş gibi şilteye tekrar uzandı.

Konuşmalar zaman zaman yükselmekle beraber genellikle fısıltı halindeydi. Gecenin sessizliği içinde daha açık duymaya başladı.

- “Duydum diyoruma ağam, kendi kulaklarımla duydum. Muhibirin getirdiği haber değil. Öyle olsa buraya kadar seni yorar mıyım?”

- “.....”

- “Nasıl mı duydum? Kalfanın gösterdiği haremlige giden merdivenlerden çıkıp, tepsi

uzatılan nişin boşluğuna dayadım kulaklarımı, ne konuşular ise dinledim hepsini”

- “.....”

- “Tebdir zamanı değildi ki ağam? Rus sefiri İgnatievi duyar duymaz fırladım, evet, tedbire halel geldi biraz amma, tahmin ettiğimizden emin olmak lazım gelir diye düşünmüş idim.”

Konuşması duyulan Kolcu Başu Yusuf Ağaydı. Diğerinin sesi daha az çıktığından duyulmuyordu. Kolcu başu hem “ağam” diyor hem hürmetli konuşuyordu. Demek ki öteki daha büyük birisiydi. Kastamonulu duymadığı cümleleri iyice merak etmişti. Daha kulak kabarttı. Münakaşa ediyor gibi değillerdi. Daha çok telaşlı bir hâlleri vardı.

- “Sen şu meseleyi tekrar et, bir noktayı noksan bırakmayalım, ne duydun ne söyledilse anlat”

- “Mahmut Nedim Paşa, Dış borçların faizlerini yarıya indirelim. Burada bulunan vükela heyetinin imzası ile bir kararname neşredelim. Dış borçların faizlerini tek taraflı olarak yarıya düşürdüğümüzü ilan edelim. Bu bize zaman kazandıracaktır. Hasıl olacak rakam meseleyi kökünden halledemez ise de rahatlık tesis edecektir, dedi.”

- “Ah Paşa ah! Ah Paşa ah! Yaşın iyice ilerledi. Ahır ömründe sadaret makamını işgal etmek, bir daha azledilmeden burada kalmak istersin. Daha önceki sadaretin esnasında devlete verdiği zararı hiç hesap ettin mi? Bir yıllık sadaretin içinde, beş serasker, dört bahriye nazırı, beş maliye nazırı, altı tophane müşiri, beş sadaret, altı serasker müsteşarı yüzlerce vali ve mutasarrıf değiştirdin. Hepsini rüşvetle, rüşvet alabilmek için değiştirdin. Topladığın rüşvet milyarlarca altın lirayı buldu. Doymadın mı? Bıkmadın mı?”

- “Buna karşılık Mithat Paşa, Bize tevdi edilen valilik vazifesi esnasında kesbettiğimiz tecrübe İngiltere ve Fransa’nın bu karara çok büyük tepki göstereceğini iş’ar ediyor, dedi. Mahmut Celaleddin Paşa, Sadece dışarıda değil içerde de birçok denge bozulacak, dedi”

- “Ellerindeki tahvillerden bahsediyorlar değil mi?”

- “Mahmut Nedim Paşa, Sadaret makamı kararı imzalamanızı istiyor, dedi. En dipte oturan

Müsteşar, Said Efendi, kağıt çıkardı, yazdı, teker teker imzaladılar, son imzayı Mahmut Nedim Paşa attı, koynundan mührü çıkarıp bastı.”

- “Sonra?”

- “Rus sefiri İgnatiev geldi. Mahmut Nedim Paşa ayakta karşıladı. İgnatiev sevinçli ve heyecanlıydı. Paşa hazretleri, en iyi dileklerle, yüce Çarım adına sizleri selamlıyorum, dedi. Mahmut Nedim Paşa, Sayın büyükelçi, içinde bulunduğumuz şartlar muvacehesinde tek taraflı olarak dış borç faizlerini yarıya indirme kararı aldık. Karar yarın ilan edilecek, dedi. İgnatiev, Engin tecrübeniz devlet idaresindeki üstün vasfınıza uygun bir karar Paşam. Hayırlı olsun. Vükela heyetinin tasdikini temin etmeniz ayrıca sizin dirayetiniz, dedi.”

- “Hem Mithat’ın hem Damat Mahmut Celaledin’in ellerinde büyük miktarda tahvil var. Alelacele buradan çıkıp yarından önce onları ellerinden çıkaracaklar. Büyük miktarda kazanç temin ederler.”

- “Halktan mağdur olacak da çok fazla insan var. Huzursuzluğa yol açacak muhakkak.”

- “Amma Rus keferesi gayetle memnun, kim bilir kafasına bu fikri neden soktu, bu işten ne menfaati var?”

Kastamonulu duyduğu dinlediği şeylerin bir kelimesini bile anlamadı. Arada geçen “tahvil, elden çıkarma, faiz borcunun yarıya indirilmesi, üç milyon altın zarar edecek, bunlar ellerindeki tahvilleri çıkarmak için alelacele çıktılar” gibi cümlelerin çok önemli olduğunu hissetti. O kadar can kulağıyla dinledi ki hepsini kafasına nakşetti. Bu gece, bahçivanlığını yaptığı köşke gelen adamların aldığı karar ile memleketin bir savaşa doğru sürüklendiğini anladı.

Anladığı bir başka şey daha vardı. Bunların ne anlama geldiğini anlar, konuştuklarını dinler Kolcu Başu gibi her şeyi öğrenmeye cehd ederse zengin olabilir. Hatta o zaman gerçekten zengin olabilirdi.

Aradan yıllar geçti. Bizim Garip Kastamonulu Ebdülfettah Efendi dünyasını değiştirdiği zaman, Kapalıçarşı’da üç dükkân, Beyazıt’ta üç han sahibiydi. Ondan sonra onun çocuklarına “Kastamonuluzade” dediler.

Bu hikayet burada hitama erdi. Her kıssada birçok hisseler vardır. Hisse alacak ibret nazarı bazısında çoktur, bazısında azdır. Biz kıssayı derkar ettik. Hisseyi bulmak size düşer.

Bu kıssadır bir mecmua kenarına kaydolunmuş, biz de gördük söyledik. Sakiye sohbet kalmazmış baki. Her ne kadar sürç-i lisan ettikse affola, inşallah gelecek sefere daha güzel bir hikâye söyleriz.

- Dertli : Hocam, ölü canlar hakkında ne dersin ?
- Galesiz : Gogol ?
- D: Hayır
- G: Zombiler ?
- D: Hocam, lütfen !
- G: Ne ?
- D: Bir problemi çözmeye çalışırken altına su bağlamayı ne çok seviyorsun ?
- G: Ne problemi ?
- D: Ölü canlar dedik ya !
- G: Biz de Gogol ve Zombiler dedik ya !
- D: Ne yani, bu ifade başka bir şey söylemiyor mu?
- G: Söylemeli mi ?
- D: Elbette !
- G: Meselâ ?
- D: Meselâ ölmeden evvel ölenler
- G: Ne mutlu onlara !
- D: ...
- G: Ne oldu ?
- D: Ölmeden evvel ölmenin nesine imrenilebilir, bulmaya çalışıyorum
- G: Düşünmeyle bulunmaz
- D: Ya neyle bulunur ?
- G: Bilgiyle elbette
- D: Söyle o zaman
- G: Önce sen söyle
- D: Neyi?
- G: Ne demek istediğini
- D: ...
- G: Bu sefer neyi bulmaya çalışıyorsun ? Sakın "ne demek istediğimi" deme !
- D: Hayır, neyi eksik bıraktığımı
- G: Ha, bak bunu ben söyleyebilirim
- D: Aman durma, hocam
- G: Önce, ortada bir problem var demiştin
- D: Evet, var
- G: Bu problemin ölü canlarla ilgili olduğunu söyledin
- D: Doğru
- G: Yâni ölmeden önce ölenlerle
- D: Bu da doğru
- G: Demek ki problemimizin iki bilineni var
- D: Şimdilik
- G: Peki ama, bu problemin bilinmeyeni nerde, yani neyi bulmaya çalışacağız ?
- D: Galiba bu problemin birden fazla bilinmeyeni var
- G: Ama bilineni çok az ?
- D: Peki, bilinenleri artıralım
- G: Hadi, artır bakalım
- D: "Sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler"
- G: Kimler, şu ölü canlar mı?
- D: Evet
- G: Ölü oldukları için mi bu organları yok ?
- D: Hayır, bu yetenekleri olmadığı için ölüler
- G: Yok canım, bu yetenekleri olmayanlar niye ölü olsunlar ki ?
- D: Ya nedirler ?
- G: Hayvanat !
- D: Bu da nerden çıktı hocam ?
- G: Alıntının kaynağından
- D: Hakikaten öyle mi ?
- G: Evet, aynen öyle
- D: Vay canına !
- G: N'oldu, neye hayret ettin ?

D: Gene kandırıldım hocam, özür dilerim

G: Ortada özür dilemeyi gerektirecek bir durum yok Dertli, sakın ol. Nasıl kandırıldın, onu

anlat

D: Bunu bana birisi sordu hocam

G: Eeee ?

D: Doğru dürüst bir cevap bulamadığım için sana danışmak istedim. Ama danışmayı bile

beceremiyorum gördüğün gibi

G: Becerememek değil de, her zamanki taksitçi tavrını sürdürmenin doğal sonucu bu

D: Ne taksiti hocam ?

G: Meseleyi bütünüyle ortaya koymak yerine ucundan kıyısından kırıntılarla lâfi dolandırmak

D: Haklısın hocam, sebepleri olsa da böyle davrandığımı kabul etmek zorundayım

G: Sebepleri boşver; mesele nedir, onu söyle

D: İstersen soru sahibinin rolünü oynayayım

G: Böylece önesürülengörüşlerisahiplenmemiş olacaksın, öyle mi ?

D: Evet, niyetim bu

G: Tamam, bana uyar

D: Arada abartılarım da olabilir

G: Mesele olmaz inşallah

D: Bir yerde görmüştüm ama nerede gördüğümü hatırlayamıyorum; "ölmeden evvel ölenler"

ne anlama geliyor ?

G: Bu, ölümden ne anladığına, ne kastettiğine bağlı

D: Nasıl yani, kaç türlü ölüm var ki?

G: Ölümün çeşidi de çok, algılanışı da

D: Meselâ ?

G: Meselâ bazılarıımıza göre tek hayat şu yaşadığımız dünya hayatıdır, bundan başka hayat

yoktur, olamaz; ölüm de bunun, yâni her şeyin sonu demektir. "Çürümüş kemikleri kim geri

diriltecek ?"

D: Karşı tezi de ben söyleyeyim mi ?

G: Hayır, tezi ne yapayım; söyleyeceksen hakikati söyle

D: Tamam hocam, haklısın; hakikat şudur ki: hayat sonsuzdur, ölüm de bir son değil bir

merhaledir. Sonlu olan dünya hayatıdır ve ölüm dediğimiz işte bu dünya hayatının sonudur.

G: Buna göre başka bir şeyin de başlangıcı olmalı, değil mi ?

D: Elbette, gerçek hayatın da başlangıcıdır

G: Niye "gerçek" sıfatını kullandın ?

D: Çünkü dünya hayatı hem çok kısa, hem de aldatmalardan, yanımlardan, yanılsamalardan

ibaret sahte bir hayattır

G: Güzel. Şimdi gelelim "hayat tek'dir, ölüm sonudur" yanılgısının uzantılarına

D: Uzantı ?

G: Elbette, her yanıma mutlaka başka yanımları doğurur

D: Meselâ ?

G: Meselâ, "madem ki hayat ancak bu hayattır, bunu hakkını vererek yaşamak lazım. Yani

nimetlerden olabildiğince yararlanmak, külfetlerden olabildiğince uzak durmak, tadını

çıkarmak lâzımdır"

D: Bu yanlış mı ?

G: Ölçüsünü kaçırırsan evet; bu kafayla kaçırmamak da mümkün değil zaten

D: Peki sonra ?

G: "Madem ki ölüm sonudur; çok, ama pek çok kötü bir şeydir. İnsanın başına gelebilecek en

büyük belâ, en büyük musibet ölümdür"

D: Öyle değil midir ?

G: Elbette değildir

D: Peki nedir ?

G: Ölmeden evvel ölmek !

D: Başa mı döndük ne ?

G: Hayır; bu, ölümeden evvel ölmenin bir çeşidi;

ama en kötüsü

D: Eyvah !

G: Niye ki ?

D: Ölümün çeşitlerini anlamadan ölmeden evvel ölmenin çeşitlerine mi dalacağız ?

G: Bir yere daldığımız yok Dertli, sakın ol

D: Tamam hocam, devam edelim öyleyse

G: Bu ahireti reddeden hayat ve ölüm anlayışının iki yansıması vardır

D: Yansıma ?

G: Evet yansıma, bir bakıma gene uzantı. Bunların birincisi bu inancı, yani "ölümden sonra

hayat yoktur" anlayışının mutlak mânada alınıp uygulanması.

D: Meselâ ?

G: Meselâ bunu kadim Yunan'da görebiliriz. Her ne kadar çok eski semavî dinlerden geldiği

anlaşılan öte dünya, Cennet ve Cehennem motifleri varsa da, temelde paganist yani putperest

bir felsefeye sahip olan bu kültürde meselâ adı Dionisos olan bir iştret tanrısı, Hedonizm

denilen hazza yönelmenin temel insan güdüsü olduğu yolunda "bilimsel bir inanış vardı.

Aslında bütün tanrılarda sevk-u safa'nın her türlüüne mebzul miktarda rastlanmaktaydı. Bir

de kurucusu belli Epikürizm felsefesi vardı ki; kadere, hayata ve ölüme karşı kayıtsız kalmayı,

ancak kendi iradesinin ürünü olan ve mutluluk sağlayan şeylere ilgi duymayı öngörüyordu.

D: Peki, anlayışın mutlak mânada olmayan uygulanması ?

G: Ahiret inancının, inanmanın temel esaslarından bir olduğu bizim dinimizin mensuplarında

bile bu anlayışa yakınlaşmalar görebiliyoruz ne yazık ki

D: Peki ama nasıl ...

G: Bağdaşabiliyor diyeceksin değil mi?

D: Evet

G: İşin orasını bu bağdaştırmayı yapanlara sormak lâzım. İstersen şiirli bir örnek verebilirim

D: İzin ne demek hocam, buyur

G: Sonra sulandırma falan deme de

D: Demem inşallah

G: Peki, dinle öyleyse:

Yarım kilo pırzola, yarım şişe rakı

Yaşamak budur işte !

Rakı içmezsin, pırzola yemezsin

Ne yaşarsın be enişte ?

D: Yabancı gelmedi

G: Gelmez tabii, bizim kuşağın en başta gelen şairlerinden birine ait

D: Anlaşılan mesele yemekle, içkiyle falan da sınırlı değil

G: Ne yazık ki öyle Dertli. Meselâ kimileri, gezmeyi pek sevmeyen, hayatında eğlence diye

bir kavram olmayan, müzikle, sinemayla falan fazla ilgisi olmayan kişileri "ölü" olmakla

suçlarlar; tabii bu da "ölmeden önce ölmek" demektir.

D: Peki; "hayatta hiç bir şeyin sahibi olmamış, olamamış" kişileri ölü sayabilir miyiz ?

G: Biz nasıl sayabilelim Dertli; bu yanlış anlayışın sahipleri sayabilir belki

D: Hocam, unuttun mu; ben Dertli değilim şimdi

G: Peki, o zaman cevabım : "kendi hesabınıza siz bilirsiniz, ama biz sayamayız"

D: Peki; fakir, fukara, aç, sefil, yoksul takımını ?

G: Elbette onları da sayamayız

D: Her şeyden mahrum olduklarına göre onlara yaşayan ölüler gözüyle bakamaz mıyız ?

G: Hayır, buna hakkımız olduğunu sanmıyorum.

Bir şeylere sahip olmak hayatta olmanın göstergesi değildir ki, bunlardan mahrum olmak ölü sayılmayı gerektirsin. Tabii bu, hayatı bir

şeylere sahip olmak şeklinde anlamayanlar, algılamayanlar için böyle

D: Peki, o zaman kim bu ölmeden önce ölenler?

G: İlle de birilerinin olması mı lâzım ?

D: Böyle bir tabir olduğuna göre

G: Bu, kendi içinde çelişkili bir tabir değil mi ?

D: Nasıl bir çelişki ?

G: Hayat ve ölüm birbirine zıt kavramlar değil mi ?

D: Öyle ya, insan ya canlıdır ya ölüdür

G: Hem canlı hem ölü olamaz değil mi ?

D: Mantıken öyle

G: Burada "imkânsıza indirgeme diyebileceğimiz bir söz sanatı yapılıyor. "O kadar imkânsız

bir şey ki başarılan; canlı olduğu halde ölü gibi yaşamak" demek isteniyor. Tabii, dediğimiz

gibi, bunun övgü mü yergi mi olduğu canlı ve ölü ayrımını hangi kıstaslara göre yaptığımıza

bağlı.

D: Yukarıda bir yerde "ölmeden evvel ölmenin bir çeşidi; ama en kötüsü" şeklinde bir tesbit

yapmıştık; oraya dönebilir misiyiz ?

G: Nasıl istersen

D: Galiba "bu, insanın başına gelebilecek en kötü belâ, en büyük musibettir" demiştik

G: Evet, öyle demiştik

D: Bunu biraz açabilir miyiz ?

G: Nasıl açabiliriz ?

D: İnsanın nasıl olup da başına gelebilecek en

büyük musibet sayılması gerekecek şekilde

ölmeden önce öldüğünü açıklamaya çalışabiliriz meselâ

G: Tamam çalışalım. İnsanın bu dünya hayatında en büyük ve en önemli kazancı nedir, ne

olmalıdır sence?

D: Ebedî saadet elbette; yâni mutlu bir Ahiret hayatı

G: Peki, insan bu kazancı sağlama yollarını kendi elleriyle birer ikişer kapatır da sonunda

kazanma ihtimalini sıfırlarsa ne olur ?

D: Dünya hayatını anlamsızlaştırmış olur, değil mi ?

G: Elbette. İşte bu, ölmeden evvel ölmek değil de nedir ?

D: "Sağırdırlar, dilsizdirler, anlamazlar, kördürler" ifadesi de bu durumu anlatıyor öyleyse

G: Şüphən olmasın. Zaten bu, "kulakları, dilleri, kalpleri, gözleri yoktur" şeklinde değil, "bu

organları olduğu halde böyledirler" şeklinde

D: Peki, ölmeden önce ölmesine imrenilmesi gerekenler kimler ?

G: Ölmeden evvel ölmenin bu türlü, dünya nimetlerinden yararlanırken aşırılıklardan

kendini korumak anlamına geliyor. Nefis terbiyesinin hedefi de budur zaten: çok yememek,

çok içmemek, çok uyumamak; bunları giderek azaltmak.

D: Sonunda nefsi öldürmek, değil mi hocam ?

G: Hayır Dertli, nefis ölmez; ancak terbiye edilebilir, kastedilen budur

D: Anladım hocam. Allah bizi nefsinin hakimiyetini kırmayı başaranlara katsın inşallah

G: Âmin Dertli, âmin.

LXXVIII - Spleen (*)

*Quand le ciel bas et lourd pèse comme un couvercle
Sur l'esprit gémissant en proie aux longs ennuis,
Et que de l'horizon embrassant tout le cercle
Il nous verse un jour noir plus triste que les nuits;*

*Quand la terre est changée en un cachot humide,
Où l'Espérance, comme une chauve-souris,
S'en va battant les murs de son aile timide
Et se cognant la tête à des plafonds pourris;*

*Quand la pluie étalant ses immenses traînées
D'une vaste prison imite les barreaux,
Et qu'un peuple muet d'infâmes araignées
Vient tendre ses filets au fond de nos cerveaux,*

*Des cloches tout à coup sautent avec furie
Et lancent vers le ciel un affreux hurlement,
Ainsi que des esprits errants et sans patrie
Qui se mettent à geindre opiniâtrement.*

*- Et de longs corbillards, sans tambours ni musique,
Défilent lentement dans mon âme; l'Espoir,
Vaincu, pleure, et l'Angoisse atroce, despotique,
Sur mon crâne incliné plante son drapeau noir.*

Charles Baudelaire

LXXVIII - Spleen

*Basık ve ağır sema kapak gibi örtünce
Eziyetler altında inleyen ruhumuzu
Ve tüm etrafımızı kucaklayıp da ufuk
Gecelerden de mahzun siyah bir gün dökünce*

*Yeryüzü dönüşünce rutubetli zindana
Ümit artık orada telâşlı bir yarasa
Ürkek kanatlarını hep duvarlara çarpan
Başını vurup duran çürümüş tavanlara*

*Ve yağmur gösterince sonsuz sicimlerini
Adeta hapisane parmaklıkları gibi
Ve dilsiz bir topluluk iğrenç örümceklerden
Beynimizin içine ağ germeye gelince*

*Birdenbire o şirret çanlar atlar ortaya
Göge doğru korkunç bir ulumadır uzanır
Bunlar sanki serseri ve vatansız ruhlardan
Nasıl da koyulurlar inatçı feryatlara*

*Uzun yas konvoyları davulsuz ve müziksiz
Ruhumun üzerinden ağır ağır geçerler
Ümit mağlup ve yaslı; gaddar, zorba bunaltı
O siyah bayrağını eğik kafama diker*

Tercüme : Bicahi Esgici

(*) Spleen : İngilizce bir kelimedir ve sözlüğe göre (İngilizce'nin pek çok kelimesi gibi) dalak, karasevda, hüzn, hınç, huysuzluk, kaçıklık gibi birbiriyle alâkalı - alâkasız bir sürü anlama gelmektedir. Baudelaire'in bu kelimeyi pek sevdiğini, kitabının en uzun bölümünün adında (Spleen et Ideal) kullanmakla kalmayıp bu bölümdeki peşpeşe dört şiirine de isim olarak vermesinden anlıyoruz. Tercüme edilemeyeşinin ve şiirin ismiyle beraber kitap içindeki sıra numarasının da kullanılmasının sebebi budur. (B.E.)

22/III/1956

Dayımođlu,

Mektubunuzu aldım, sıhhat ve afiyetinize memnun oldum. Çok sevdiğim ve huzurundan sürur duyduğum Ali bey ile görüşemediğime üzıldüm. Evet; yazık oldu İstanbul'a. Artık burada iki ahbap ve akrabanın buluşması, iki dostun bir yerde mesela bir kahvede oturup konuşması mümkün olamıyor. Ne hacet ? Hemşehri ve akraba cenazelerine gitmek ve hatta haber almak kabil değil. Manasız ve müthiş bir kalabalık. Buna karşı trafik diye dırlandıkları vasıtasızlık. Giderken şöyle böyle. Akşamlar eve dönerken cehennem azabı çekiyorum. Çıkmasam yapamıyorum. Çıkarsam kahveler başta manasız diye vasıflandırdığım kalabalık, bir sürü işsiz güçsüz ne idükleri meçhul gençlerle yani 6 eylül kahramanlarıyla dolu.

Abdurrahman Şeref beyin Dibekli camiindeki dersi tatil oldu. Cemaat azlığından. O şimdi diğer camilerde pek meşhur oldu. Çok kesif cemaat celbetti. Haftada bir iki camide dinliyorum. Şu bizim elezizlerin dediğiniz kahveye de kalabalık ve gürültü yüzünden gidemiyorum. Ali bey beni nerede bulsun. Bir daha .... ediyorum. Cidden üzıldüm. Selam ve hürmetlerimi söyle. Dağ yürümese abdal yürür derler. İstanbul'u ekşittiğimi anlıyorsunuz. İlkbaharda oturacak bir yer bulmak emeliyle bir seyhata çıkacağım. Antalya'ya da uğrayacağımı Ali beye söylemiştim. İnşallah sağ kalırsak böyle bir niyetim vardır.

İsmarladığın kitabı ne kadar zor buldum. Babialide günlerle aradım. Yok. Sahaflarda bulabildim. Şunu ben de okuyayım diye birkaç gün karıştırdım. İyi. Kuvvetli bir şair. Bir çok şairler gibi şükürsüz ve yine bir çok şairler gibi bedbin ve meyas. Bu da iyi. Fakat iki tarikata müntesib olmasına rağmen bence imansız. Hâlik'e, Hilkat'e çatmak kimin haddine? Yeis söyletmişse iman söyletmez. Dikkat edersen kitabın şair hakkındaki yazılar ve görüşler kısmında edip ve âlim meşhur İbn'ü-l Emin Mahmud Kemal beg yazısında bu nazik noktaya kapalı bir şekilde temas etmiştir.

Tam bu sırada Milliyet Gazetesinde bu yolda yazılmış bir kitabı çok manalı ve dindarane bir surette tenkit eden bir yazı çıktı. Hemen kestim ve sana gönderdim. Dikkatle oku ve sakla.

Yine bu sırada Bayazıt camiinde Abdurrahman Şeref beg vaazında yine bu meseleye yani evlat acısına temas emesin mi? Bir hadis-i şerif okudu. Ravisi kuvvetli ve sahih. Seyyidü'l-Mürselin efendimiz buyuruyor ki: "Bir rüya gördüm. Bir adam mahşer günü hesabını verdi. Günah tarafı ağır geldi. O'nu cehenneme götürüyorlardı. Etrafı yetiştirdi. O'nu zebainlerin elinden aldı. Cehennemden kurtardı." Bu kadar. Fakat şimdi için ..... tarafı: Kulak kesildim. Etraf ne demekmiş bilir misin? Masum iken ölen evlat. Hatta masumların cenaze namazlarında okuduğumuz [Allahümme ec'alhu lena furuta] demiyor muyuz? İşte [furuta] budur. Yani "Yarab bu masumu yarın mahşerde bize kurtarıcı et" demektir. Vaiz cematimize tebşir ederim dediği zaman hep ağladık. Nara atanlar bile oldu. İşte bu kadar.

Sağlığınıza ve saadetinize dua ederim. Gözlerinizden öperim. Dayımoğlu.

Şükrü Ferit

KÜNYE ÂHENK FİKİR KÜLTÜR EDEBİYAT DERGİSİ ISSN : 1308_3732	YAYIN KURULU * M.S.Karaçorlu * Bicahi Esgici * Atilla Gagavuz * Bahri Akçoral * Coşkun Yüksel
SAHİBİ M. SAİT KARAÇORLU	İLETİŞİM editor@ahenkdergisi.com
EDİTÖR M. SAİT KARAÇORLU	DİZGİ-MİZANPAJ WEB-TASARIM SÜLEYMAN MAVUŞ